

DEVİRİMCİ İSÇİ

Sayı 46 / DM 2,- / Mart-Nisan 1991

ÖZAL NEREYE?

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın son aylarda izlediği politikalarla yaptığı açıklamalar geniş yankı yarattı. Başta ANAP'lılar olmak üzere çeşitli siyasi odaklar ve değişik toplum kesimleri, şimdi Özal'ın ne yapmak istediğini anlamaya çalışıyorlar. Özellikle Kürt sorunu ile ilgili olarak Özal'ın açıkladığı görüşler oldukça değişik tepkilere yol açtı. Kimileri, Özal'ı TC'nin parçalanmasıyla sonuçlanacak bir maceraya girişmekle suçlarken, kimileri de Cumhurbaşkanı'nın Türkiye'yi demokratikleştirme sürecine

soktuğunu savunmaktalar. İkinci kategoride yer alanlar, Özal'ın ordu ile ilgili görüşlerinin yanısıra yine Özal'ın direktifiyle gündeme gelen 141, 142 ve 163. maddelerin yumuşatılması, cezaevlerinin boşaltılması, anayasanın değiştirilmesi gibi girişimlerle Semra Özal'ın muhafazakarlarına karşı ANAP içinde bir dalga kıran olarak sahneye çıkarılmasını, iddialarına birer destek olarak kullanmaktalar.

Gerçekten de, az önce sayılanlar ve daha önemlisi Türkiye'de onyıllardır tabu sayılan, "bölücülük, anarşi, terör" hadisesi olarak yaklaşılan Kürt Sorunu konusunda içeriye ve dışarıya yönelik olarak Özal tarafından atılan adımlar, Türkiye'nin Özal tarafından demokratikleşmeye yöneltildiği şeklindeki iddialara haklılık kazandıracak birer görüntü oluşturuyor. Ne varki böyle bir görüntünün doğmasına yol açan gelişmelere biraz daha yakından bakıldığında Özal'ın izlediği politikaların Türkiye'yi gerçek anlamda demokratikleştirecek özelliklerden yoksun olduğu ortaya çıkıyor.

Böyle olmakla birlikte, Türkiye'de gündeme gelen yeni gelişmeler, en başta da Özal'ın izlediği politikalar ve bunun yarattığı/yaratacağı sonuçlar, kamuoyunu oyalama taktikleri olmanın ötesinde anlamlar taşıyorlar. Bu bakımdan, sorunun daha ciddi şekilde ele alınıp tartışılması ve atılan adımların yerli yerine oturtulması gerekiyor.

Kürt direnişine ölüm Kürtlere anadil özgürlüğü

Hatırlanacağı üzere, Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan Körfez Krizi'ne Özal balıklama atlanmış. Bunun iki sebebi vardı: Birincisi, Özal, kriz ve savaş durumunu kullanarak içerde iktidarı pekiştirmek ikincisi de bölgede Türkiye'yi daha etkili bir devlet yapmak istiyordu. Bu politikalar, emperyalizmin yanısıra Türkiye büyük burjuvazisinin çıkarlarına da denk düşmekteydi. Özal şöyle düşünmekteydi: Türkiye, savaşın aktif bir tarafı olursa, hafta körfeye asker gönderebilirse, Türkiye savaş sonrası ganimetlerin paylaşımında masada yerini alır; belki Kerkük ve Musul TC'ye dahil edilir.

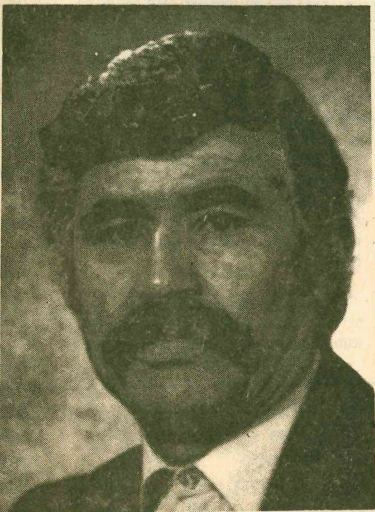
Özal'ın kriz ve savaş süresince attığı adımlar, hep bu amaca göre biçimlendi. Özal ve şürekası, bu amaçlarına ulaşmak için hep uygun fırsatlar kolluyorlar, hatta Saddam'ın Türkiye'ye bir-

Devamı 2. Sayfa'da

Saygıyla anıyoruz

Kazım Aslan'ı kaybettik. O, sadece 1984 yılında idam edilen Hicir Aslan'ın değil, hepimizin abisiydi. 1938 yılında doğan uzun yıllardır Almanya'da yaşayan Kazım Aslan, mütevaziliğiyle, fedakarlığıyla, cezaevlerindeki devrimcilerle her şeyini paylaşmasıyla hepimiz için örnek bir insandı. O, Türk ve Kürt halklarının kurtuluşunun devrimci yoldan gerçekleşeceğine inancını koruyan binlerce devrimciden biriydi. Anısını yaşatacağız.

İçindekiler

8 Mart öncesi bir kadın toplantısının düşündürdükleri
Sayfa 11'de

Avrupa Topluluğu ve geri bırakılmış ülkeler
Sayfa 8'de

İslamci Hareket, Laiklik tartışmaları ve Sol
Sayfa 12'de

Ortadoğu'daki siyasal gelişmeler ve savaş üzerine
Sayfa 14'de

Bölge haberleri
Sayfa 3'te

Ulusçu Kürt Hareketleri'nde Birlik Süreci

(Bu yazı TC'nin Kürt gruplarla görüşmesi öncesinde kaleme almıştır.)

Ulusçu Kürt Hareketleri, tarihinde belki ilk defa ciddi bir şekilde ulusal birlik sorununu gündemine alarak tartışmaktadır. Ulusal birlik süreci doğrultusundaki inisiyatif ve girişim "Güney"den, Irak Kürdistanı'ndan gelmektedir. Güney parçasındaki Ulusçu Kürt Hareketleri önce kendi aralarında birleşerek, Kürdistan Cephesi adı altında bir birlik oluşturdular; daha sonra, Saddam'a karşı Kürdistan Cephesi'nin de içinde yer aldığı geniş bir Irak Muhalefet Cephesi'nin kurulduğu açıklandı. Bu ikinci cephe, islamcısından komünistine kadar uzanan değişik politik eğilimlerden 17 muhalif grubun katılımıyla oluştu. Saddam'a karşı iktidar odağı olarak hazırlıklarını sürdürmektedir.

Güney'da Kürdistan Cephesi'nin inisiyatifli ile başlatılan birlik süreci, içinden geçmekte olduğumuz konjunktürde dünyada politik gündemin başına oturan Körfez Krizi'nin yol açtığı gelişmeler tarafından da doğrudan motive edilmektedir. Körfez Savaşı sonrası bölge sorunlarına bir çözüm getirmek amacıyla gerçekleşmesi muhtemel bir uluslararası konferans sürecinde Kürt Sorunu'nu da gündeme getirmek ve belli kazanımların elde edilmesini sağlamak için her şeyden önce Ulusçu Kürt Hareketleri'nin ulusal temsil sorununu çözmesi gerekmektedir.

Devamı 6. Sayfa'da

Savaşa hayır etkinlikleri ve Dayanışma Komitesi

Soğuk savaşın bittiği, dünyanın ABD'nin öncülüğünde ve jandarmalığında yeni "düzen"e doğru evrildiği bir dönemde başlayan Körfez krizi sürecinde Türkiye'de Türkiye halklarına karşı savaşçıktan başlamıştı. Hükümet 6 Ağustos'ta AET üyesi ülke hükümetlerine gönderdiği mektuplarda Kürdistan'da insan hakları sözleşmesine uymayacağına beliriyor, yüzbinleri bulan Kürt köylüsü "güvenlik" gerekçesiyle sürgün ediyor, köyler yakılıyor, kırsalın uğramayacağı mayınlı bölge haline getiriliyor, sansür yasası daha bir ağırlaştırılırken diğer taraftan idamlar gündeme getirilip, cezalarında baskılar artarken ve buna karşı açık grevleri yaygınlaştırırken, Hükümet savaşçı bahane ederek DKÖ'lerine yönelik baskıların arttırıyor ve grevleri erteliyordu.

Bu gelişmelere tavırsız kalamadık. Bu gelişmeleri anlatan geniş bir Almanca-Türkçe bildiri dağıtma kampanyası yaptık. Sonra belirli konularda -Kürtler, cezavleri, idamlar, grevler- Almanca bir broşür hazırladık. Daha sonra çeşitli kişi ve kuruluşlarla diyalog kurarak, gelişmeleri aktardık. Bununla kuruluşların bir baskı unsuru olarak devreye girmelerini (Hükümete protesto mektubu, telgraf vb. göndererek) burada birlikte kamuoyu oluşturmayı, Türkiye'deki gelişmeleri izlemek üzere kalıcı kurulmaların yaratılmasını ve Türkiye'deki muhalefet hareketleriyle farklı düzeylerde de olsa bir ilişki kurulmasını ve bunun kalıcılığın sağlanmasını hedefledik. İsviçre açısından Türkiye'ye silah satışı ve illicacılara (özellikle Türk-Kürt) yönelik red, geri gönderme vb. gibi uygulamalara da dikkat

çekilmeliydi. Sol çevrelerden insan hakları kuruluşlarına kadar bir çok gruba bu düzeylerde konuşmalar yapıldı. Bu kuruluşlardan beklemediğimiz üzerinde olumlu yanılar aldık. Bu süreçte Zonguldak maden işçilerinin grevi başlamış ve sesleri Zonguldak sınırlarını aşarak çoktan buralara kadar gelmişti.

Aralık ayı içerisinde çeşitli kuruluşların temsilcileri düzeyinde hukukçu ve gazetecilerden oluşan beş kişilik bir heyet Türkiye'ye gitti. Heyet İsviçreli ve Türkiyeli farklı sivil çevreler tarafından da desteklendi. Yine Heyet üyeleri gezileri boyunca İHD İstanbul Şubesi tarafından misafiri edildiler. Önce İstanbul'da İHD'nin düzenlediği insan hakları etkinliklerini izledikten sonra Diyarbakır, Lice, Sırt, Nusaybin ve Cizre'de incelemelerde bulundular. Köyleri boşaltılan ve şu anda çadırlarda yaşamak zorunda bırakılan Kürtler'le, İHD üyeleriyle, gazeteci ve hukukçularla görüştüler. Daha sonra Ankara'ya geçerek İHD'nin bir kongresinde Kürtçe konuşulan için tutuklanan ve haklarında dava açılan İHD Diyarbakır Delegesi 3 kişinin mahkemesine katıldılar. Avukatlarla ve tutuklu yakınlarıyla da görüşen heyet daha sonra İsviçre'ye geri döndü.

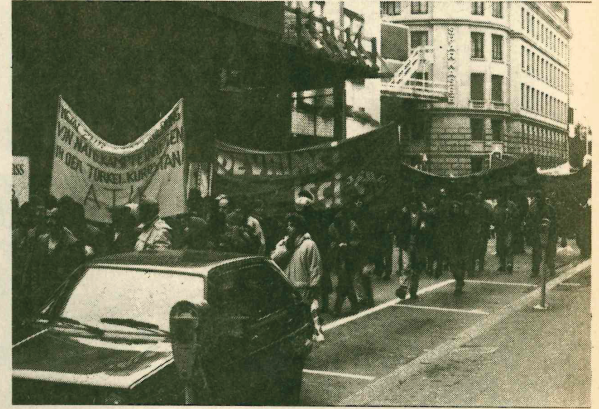
Heyet içinde yer alan gazeteci ve aynı zamanda bir illica komitesi içinde çalışan bir üye İHD'nin oluşturduğu bir komisyonla birlikte Zonguldak'a giderek işçilerle birlikte o çöküntü havayı gördü ve soludu. (O'nun getirdiği bilgi ve dokümanlar sendikacılar arası komitenin oluşmasını oldukça iyi bir işlev gördü.)

Heyet döndükten sonra basın toplantısı yapıldı, izlenimlerini anlatan geniş yazılar farklı gazetelerde yer aldı. Çeşitli kantonlarda (Zürich, Schaffhausen, Chur) heyetin katıldığı konuşmalar, fotoğraf, dia ve filmli bilgilendirme ve tartışma toplantıları yapıldı. Heyetin izlenimlerini anlatan fotoğraf sergisi 1 aydan beri ziyaretçilere açık tutuluyor. Heyetin sağladığı bilgi ve ilişkilerle daha güçlü bir heyet oluşuyor. Diğer taraftan ise sendikacılar tarafından oluşan bir kalıcı komite kuruldu.

(Gewerkschaftliches Komitee Türkei / Kürdistan c/o GDP Stauffacher str. 60, 8004 Zürich)

Şu anda bu sendikacıların da yer alabileceği, daha önce Türkiye'ye gidip-gelen insanların ve konuya duyarlı kişi ve çevrelerin katılımıyla kalıcı bir Dayanışma Komitesi oluşturulması için çaba sarfediyoruz. Bu arada heyetin izlenimlerini anlatan bir broşür çıkarmak için de uğraşyoruz. Bu broşürün geniş bir dağıtımını yapmayı, çeşitli uluslararası kuruluşlara göndermeyi de ihmal etmedik.

Heyet ile yapılan toplantılarda ve Körfez krizi ve savaş sürecinde yapılan eylemlilerde İsviçre açısından iki önemli noktaya dikkat çekildi. Birincisi: İsviçre silah tedarikçiliğinin yapıldığı silah ticareti. Bu konuda güçlü bir muhalefet oluşturulması da belirtmek gerekiyor. Oluşan bu muhalefet, İsviçre'nin AET'ye girme hazırlıkları ve bir dizi başka nedenlerden dolayı Federal Hükümet silah satışını yasaklayan bir karar çıkarmak zorunda kaldı.

İkinci konu ise, illica olayı. Federal Hükümet, Türkiye'deki gelişmelere, savaş haline ve insan hakları ihlallerine rağmen imzalamış olduğu illica yasasını ihlal ederek insanlar tekrardan baskıya ve savaşın ortasına göndermeye devam ediyor. Bu konuda 40 günlük açık gevi yapılmış ve büyük bir kamuoyu oluşturulmasına rağmen Hükümet geri adım atmadığı gibi daha gerici ve baskıcı uygulamalara yönelik Sovyetler Birliği'nden gelecek illicacılar için ne gibi olanaklar açacaklarını tartışırken Diğer taraftan ise özellikle Avrupa dışından gelecek için sınırların denetimini askeriyeye devretmek istiyorlar ve bunun İsviçre'de orduya karşı güçlü bir potansiyelin oluştuğu dönemde yapıyorlar.

Sınırların illicacılara yönelik askerleştirilmesine tepkiler büyük. Bunu değerlendirip bu konuda güçlü eylemlilikler ve platformlar oluşturmak gerekiyor.

Yine bu arada savaşın başlamasıyla birlikte çeşitli kantonlarda kurulan platformlarla savaşa karşı

bir set oluşturulmaya çalışıldı. 19 Ocak'ta 4 büyük şehirde (Zürich, Basel, Chur, Tessin), 26 Ocak'ta ise Bern ve Cenevre'de büyük kitleler gösteriler oldu. Daha sonra 13 Şubat'ta Zürich Borsası sembolik olarak bloke edildi. Borsanın açılışından önce 200-300 kişilik bir grup tarafından oluşturulan geniş yelpaze tarafından borsanın önü bloke edildi. Savaş nedeniyle borsanın haksız kazançlarını anlatan bildiri ve pankartların yanı sıra ABD öncülüğünde (jandarmalığında) dünyanın yeni düzenlemesini bir sokak fiyatı tarafından karikatürize edilecek anlatılmaya çalışıldı, gösteri büyük ilgi topladı. Kanton Hükümeti'nden bir bakanın da protestocu olarak katıldığı gösteriyi polis gaz kullanarak dağıtmak istemesi ise borsanın devlet açısından ne kadar önemli olduğunu bir kanıtıydı.

Bu eylemlilikler sürecinde, savaşın olası sonuçlarına dikkat çekildi. Şu anda hem savaşta, hem de sınırların militarize edilmesine karşı yapılan planlanan yürüyüş ve panel hazırlıkları içerisindeyiz.

İsviçre Devrimci İşçi

Almanya'nın Freiburg kentinde Kasım ayından itibaren savaşa karşı komitelenmeye gidildi. Oluşturulan bu komitede kiliseden diğer sol kesime değin tüm siyasi örgüt ve gruplar yer aldılar. Bildiri ve afişlemeler ile kitleler Ortadoğu'daki savaşa ve emperyalist politikalara karşı duyarlı kılınmaya çalışıldı. Çok farklı dünya görüşlerine sahip insanlarla Batı ve ABD'nin bölgede oluşları protesto etme, Alman askerlerinin bu bölgeye gönderilmesini engellenmesi konularında birlik oluşturuldu. 15 Aralık 1990 gerçekleştirilen yürüyüşte yoğun kitle katılımı oldu. Türkiyeliler adına yaptığımız konuşmada bu haksız savaşa karşı olduğumuzu Ortadoğu krizi bahane edilerek Türkiye'de işence

ve sömürünün yasalattığını, Türkiye halkları savaş nedeniyle açlığa yoksulluğa mahkum edilmeye çalışıldığını, 1980 cuntası onun Anayasası ve devami Özal yönetiminin meşru olmadığını Kürt halkını yoketme politikalarının savaş dolayısıyla arttığını belirttik. Yurt içi ve dışında yaşayan Türkiyeliler'in bu savaşa karşı olduklarını emperyalistler ve onların yerli işbirlikçileri için acırtacak kanımız olmadığını belirttik, ancak bizler insanca yaşamak için savaşız dedik. Ocak ayından itibaren savaşa karşı halkın tepkisi arttı. Kendiğinden gelişen bu protesto kontrol edilemez konuma geldi. Örneğin kilisenin savaşı önlemek için dua çağırısına 6 binin üzerinde insan katıldı. Öğrencilerin savaş başladığı

gün yaptıkları boykot çağırısına 12 000 liseli öğrenci katıldı. Üniversite öğrencileri iki haftalık boykot ile savaşı protesto ettiler. Savaş öncesi Zonguldak maden işçilerinin grevi ile maddi ve manevi olarak dayanıştı. Zonguldak işçilerine telgraf gönderilerek verdikleri mücadele desteklendi, maddi yardım yapıldı. (Komitenin çağırısına uyularak) 19 Ocak 1991 Cumartesi günü 20 000 kişinin katıldığı güçlü bir gösteri ile savaşı protesto edildi. Savaşın derhal durdurulması talep edildi. Yine bu yürüyüşte Türkiyeliler adına yaptığımız konuşmada Özal'ın savaşı çığırkanlığı Türkiye ve T.Kürdistanı'nda yoğunlaşan faşist baskılar protesto edildi. Alman Hükümeti'nden Türkiye'ye yapılan tüm

Freiburg

Savaşı ve Türkiye halklarına yapılan baskıları protesto etkinlikleri

askeri ve ekonomik yardımların durdurulması ayrıca Alman askerlerinin Türkiye'den geri çekilmesi talep edildi.

23 Şubat 1991'de Freiburg'da yapılan diğer yürüyüş yoğun kitle katılımı ile gerçekleşti. Bu yürüyüşte yaptığımız konuşmada: Türkiye'de gelişen olayları Kürt ve Türk halklarının mücadelesini faşist baskılara protesto ettik. NATO ve Alman askerlerinin geri çekilmelerini talep ettik, Medico International'ın Kürdistan'a acil yardım kampanyasının desteklenmesini istedik. Türkiye'deki politik tutukluların serbest bırakılması için Alman devleti ve kamuoyunun baskı uygulamasını talep ettik. Türkiye'ye Alman askerlerinin gönderilmesi Türkiye'deki politik mücadeleyi tanıma ve dayanışmak için önemli bir olaydır. Bu ilgi son yıllarda azalma göstermişti. Bu ilgililer dışında kitleye açık tartışma ve bilgilendirme aşkamları ile değerlendirmeye çalışıyoruz. Türkiye'deki önemli gelişmeler; politik durum ve Türkiye'de gelişen devrimci demokratik mücadele konularında kitleye açıklayıcı bilgilendirme toplantıları ile aktarmaya çalıştık. Bu çalışmalarını Türkiye ve T. Kürdistanı adına verdiğimiz komite aracılığıyla yapmaktayız. Bu komite

Medico International'ın Kürdistan'a acil yardım kampanyası çerçevesinde bir yılın eylemlilik ile Mayıs ayına kadar T. Kürdistanı'ndaki gelişmeleri kitleye aktarmaya ve bu doğrultuda Alman kamuoyunu bu konuda duyarlı kılmaya çalışacak. Ayrıca Türkiye'de gelişen halk muhalefeti ile dayanışma görevini yerine getirmeye çalışacak. 80'li yıllarda Almanya'da başlayan barış hareketi bugün farklı görevlerle karşı karşıyadır. NATO'nun değişen konumu ve bu konuda uygun olarak barış hareketinin önündeki görevler değişmektedir. Bu değişmeye barış hareketi hangi ölçüde ayak uyduracak belli değil. Ayrıca güçlü olmasına rağmen barış hareketi halihazırda devlet için bir tehlike oluşturmamakta. Ancak kilisenin tabandan gelen kendi bağımsız iradesi ile geliştirdiği hareketidir. Bu değişmeye hangi ölçüde açıklık gelecekte belli olacak. Bu savaşı önlemek barış hareketine nasip olmadı. Haksız savaşları önleme ve ortadan kaldırma diye bir sorunu önüne koymalıdır. Gelişen bu demokratik istemi siyasi isteme dönüşümlüdür.

Devrimci İşçi Freiburg

Hamm

Tek kişi de olsak yapacak çok şey var.

Bilindiği gibi Ortadoğu'da savaşın patlak vermesiyle birlikte dünyanın her tarafında küçümsenmeyecek sayıda büyük bir potansiyel sokaklara döktü. Çok sayıda insanın katılımıyla gece-gündüz çeşitli protesto eylemleri düzenlendi.

İnsanların sokaklara döktüğü yıllardır varlık gösteremeyen Alman soluna yeniden ahlım yapma olanakları sağlandı. Aynı olanaklar Türkiye için de geçerliydi. Savaş "yabancı"yla yerlisiyle tüm toplumun ilgilendiği, şöyle yada böyle hemen herkesin gündemine aldığı bir ortam doğmuştu. Fakat böyle bir olanağın gerek Alman gerekse Türkiye solu açısından değerlendirilebildiği söylenemez.

Protestolarda dikkati çeken en önemli yan; eylemci protestocu potansiyelini yeni yetişmekte olan gençlik kesiminin oluşturmasıydı. Bu gençliğin tepkilerini biçimlendirebilenin yolları kendiliğinden açılmıştı. Şimdiye kadar olduğu gibi, bu konuda da sol olumlu bir sınav veremedi. Yeni nesil kendiliğinden oluşan savaşa karşı tepkilerini eyleme dökerken, sol bu insanların tepkisini biçimlendirme gibi olumlu bir çabaya girişti, bu tepkilerin kerametinin kedilerinden kaynaklandığını gösterme gibi reklamcı bir çaba içine girdiler. Savaşa karşı bir tavır almaktan öte, yayınlanan gazete, televizyon haberlerinde grup pankartlarının görünmesi ilk sırada önem taşıyordu.

Devrimci işçilerin de bu süreçte üzerlerine düşeni yaptıkları söylenemez. Herkes bulunduğu yerde çeşitli eylemler geliştireceğine, za-

fen varolan kendiliğindenci eylemler için gerekeceğine, çıkacak merkezi bir bildirinin ya da düzenlenecek merkezi bir eylemin beklentisi içine girdi. (Kaldı ki, merkezi eylemlerin de yeterince desteklediği söylenemez.)

Devrimci işçi arkadaşlar böyle bir hazırlanıştan kendilerini kurtarmalıdır. Tek tek şehirlerde, köylerde bırakalım 10-15 kişilik grup olmayı bir kişi dahi olsalar yapacakları çok şeyler vardır. Yeterki birşeyler yapmaya karar versinler.

Hamm şehrinde savaşa ilişkin günlük yapılan gösteriler içerisinde sürekli yer alıyordu. Bunlar dışında Bildungsgemeinschaft, SOAG ve Devrimci İşçi 15 Ocak'ta bir protesto yürüyüşü düzenledi. Bu yürüyüşün bir kişinin üzerinde bir katilim sağlandı.

2 Şubat günü savaşa ilgili olarak Almanya ile Türkiye arasındaki ilişkileri konu alan bir bilgilendirme toplantısı düzenlendi. SOAG, Yeşiller ve Devrimci İşçi'nin düzenlediği bu toplantıya basın ve radyo geniş yer verdi ve bu konuya ilişkin radyonun bizimle aldığı reportaj yayınlandı.

20 Şubat'ta SOAG, Devrimci İşçi ve Yeşillerin düzenlediği Savaş ve Savaşın Arka Perdesi konulu bir bilgilendirme toplantısı yapıldı.

Bu yapılan çalışmaların kitleye duyurulması çalışmaları, bir yönüyle kitleyle ilişki kurmanın bir aracı olarak değerlendirildi. Her eylemde tek tek evler dolaşarak, hem yapılacak eylemler hakkında bilgi verildi hem de çeşitli sohbetler yapıldı.

Hamm Devrimci İşçi

Frankfurt

VDO işçilerinden yükselen ses: Savaş için üretime hayır!

Senaryosu önceden hazırlanmış savaş 17. 1. 1991 tarihinde başladı. Bu senaryo Nikaragua, Panama, Vietnam, Liberya ve birçok ülkeye de demokrasi getirme adına uygulanmamış mıydı?

Bu öyle bir demokrasi ki, emperyalizmin çıkarlarına uymadığı andan itibaren bombalama demokrasisi olur. Biz VDO'lu Devrimci İşçiler Ocak ayının başından itibaren Savaşa Hayır Kampanyaları'nı destekleyip bizzat içinde yer aldık. Kamuoyuna çağırılar yaparak, savaş başlar başlamaz, işçilerin iş bırakma, öğrencilerin okul boykotu, öğretmen üyelerinin derslere gitmemesi çağırılarında bulunduk. 18 Ocak tarihinde üretimde bulunan 400 işçi ile ilk iş bırakma eylemini gerçekleştirdik. Aynı gün Frankfurt'ta işçiler ve öğrencilerle birlikte 20 bin kişinin katıldığı yürüyüş alanına doğru yola çıktık. Ve çokşulu bir havayla karşılandık. VDO'nun savaşta rolünü protesto amacıyla

çeşitli Alman örgütlerinin işçilerin vardığı değişimi esnasında barikat oluşturmayı planladıklarını öğrendik. Vardığı değişimi sırasında bu eylemin yanlış sonuçlar doğuracağından olayı müdahale edip insiyatifi kendi elimize aldık.

25 Ocak tarihinde VDO fabrikasının önünden başlayıp TC Konsoloslugu'nun önünde sona eren 1000 kişilik bir yürüyüş düzenledik. Fabrikanın ve konsoloslugu'nun önünde birer konuşma yaptık.

Firma yönetimine VDO'nun savaşta rolü üzerine yönelttiğimiz sorular sınırlarımıza yolaçtı. Önce rollerinin olmadığını VDO'nun sadece araba araçgereci ürettiklerini yalanını saymaya başladılar. İşçiler içerisinde de tartışma konusu olan savaşta rolümüz nedir sorusu işvereni yeni bir açıklama yapmaya zorladı. Bu açıklamada Leopard 2 Alpha jet ve savaş helikopterlerine elektronik cihazlar ürettiklerini açıklamak zorunda kaldılar.

Tüm bunlar neden Irak'a karşı ambargonun sürdürülmediği sorusunu doğurdu. Karlarına kat katmak için Batı Alman firmaları VDO, Daimler Benz, Rheinmetall, AEG, Philips vb. bu kan emicilerin uzun senaryolarının bir sonucu değil midir?

TC. Konsoloslugu'nun önünde VDO'nda daha çok Türkiyeli işçilerin çalıştığını, savaşın eşliğinde olan NATO üyesi Türkiye'nin kendi ekonomik ve politik iflasını savaş bahneleriyle önlemeye çalışması ve Özal Yönetiminin bunu halka karşı açılan bir savaşa dönüştürmesi protesto edildi.

Emperyalist güçler Ortadoğu'dan defolsun!

Yaşasın halkların kardeşliği
Savaşa hayır!

VDO'lu Devrimci İşçiler Frankfurt

VDO işçilerinin fabrika önünde yaptıkları gösteri.

mitte çalışmalarını kalıcı ve uzun vadeli tutmayı hedefliyoruz."

Yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı gibi Berlin'de yeni bir komite oluşturuldu. Bu komitede Devrimci İşçi olarak yer aldık ve çalışmalarımızı en geniş kitleye duyurmak destek ve dayanışmayı sağlamak ve kamuoyu yaratmak için çeşitli etkinlikler yaptık.

Çalışmalarımızı Türkler'in ve Kürtler'in yoğun yerleşim yerlerindeki kahvelerde, imbislerde ve diğer işyerlerinde konuya ilişkin bilgilendirme ve amaçlarımızı yönelik konuşmalar yapıp bildiri dağıttık, bağış kampanyası açtık. Bunları yapmamızın nedeni de Zonguldak'daki işçi grevlerini ve Türkiye'deki grevlerdeki işçilerle dayanışma ve onlara eylemlerinde destek olmak amacıyla kamuoyu yaratmaktır. Bu

çalışmalara daha geniş katılımı sağlamak amacıyla işçi temsilcileriyle ve sendikalarla veya diğer gruplarla oluşturulan komite; işyerlerinde işçilerin bilgilendirilmesi gerektiği üzerinde duruldu ve işçi temsilcileri çalıştığı birimlerde benzeri çalışmalar yapıldı. Çalışma yapan fabrikalar: Hudsan, BMW, Bosch, Siemens, Daimler Benz, Vw, Ford Osram, KRR II, KSR III ve diğer çikolata firmaları.

Bu çalışmalar işçi sınıfının 12 Eylül sonrasında Türkiye'de yaptığı en ciddi çıkış olarak kendisini gösterdiğini açığa çıkardı. Yapılan bu çıkış aynı zamanda diğer çevreleri de (Devrimcileri, demokratları, yurtsever ve ilerici) hareket geçirdi. Bunu başlattığımız bağış kampanyasında çok açık biçimde görüldü.

Düzenlediğimiz toplantıda konuya ilişkin genel bilgi ve doküman-

ları aktardık. Bu toplantıya yaklaşık 200 kişi katıldı. Toplantıda grev sırasında çekilen video filmi gösterildi. Bağış kampanyası sonucunda Berlin'de 17 000 DM toplandı.

Bağış ve diğer kampanyaları bir geceyle tamamlanması düşünüldü. Savaşın başlamasıyla birlikte komite savaşa da gündemine aldı. 9 Şubat günü yapılan geceyle savaş protesto edildi. Geceye Nihat Behram, Ali Asker, Seyit Han, Sevim Kiraz, Şahituma ve Şiar adlı sanatçılar katıldılar. Geceye Koma Botan Folklor Grubu ile Alman Müzik Grubu aynı bir renk kattı. Dayanışma gecesinde katılan sanatçılar böyle bir dayanışmanın görev olduğunu duyurdular. Dayanışma gecesinde Devrimci İşçi ve işçilerin sesinden gelen mesajların okunması çokşulu alkışlarla karşılandı.

**Yaşasın Zonguldak işçi direnişi
Yaşasın Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesi.**

Berlin

Zonguldak işçileriyle dayanışma ve savaşı protesto.

"Kamu oyuna,

Berlin'de 17.12.1990'da çeşitli devrimci ve demokratik örgütler ve Devrimci İşçi temsilcileri olarak 45 işçi bir araya gelerek Türkiye ve Kürdistan işçi sınıfı ile dayanışma komitesi oluşturdu. Komite'nin oluşturulmasına başından itibaren örgütler olarak ERNK üyesi Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği, Devrimci İşçi, Ekim grubu, Halkevi ve Sosyalist Parti taraftarları aktif olarak yer almaktadır. Komite çalışmalarına katılacak tüm demokratik kişi ve örgütlere her zaman açıktır. Bu konuda hiç kimseye karşı bir sınırlama getirilmesi sözkonusu değildir.

Komite olarak, öncelikle Zonguldak'da süren madencilerin grevini maddi olarak desteklemek amacıyla bir bağış kampanyası açtık. Kampanyamızı ilk ürünü olan 5.000 DM'li Genel Maden İş Sendikası'na 2.1.1991 tarihinde gönderdik. Ayrıca Berlin kapsamında 2 bin afiş, 5 bin bildiri bin eli ilan basılarak dağıtıldı. Çeşitli yayın organlarına ilan ve duyurular yaptık. Komite içinde bir görev dağılımı yaparak, Berlin'de Türkiye ve Kürdistanlı işçilerin yoğun olarak yaşadığı 5 yerleşim bölgesinde semt komiteleri kurduk. Ko-

Avusturalya

Zonguldak maden işçileri için uzun yürüyüş

Zonguldak maden işçilerinin grev ve yürüyüşlerini desteklemek amacıyla Avusturalya'da kurulan "Zonguldak Greviyle Dayanışma Komitesi"nin Sydney kentinden başkent Canberra'ya düzenlediği yürüyüş Cuma günü sona erdi.

Yaklaşık 300 km. uzunluğundaki yürüyüş Sydney ve Melbourne kentlerinden Türk ve Kürt arkadaşlardan 18 kişi katıldı.

Cuma sabahı Canberra girişine varan yürüyüşçüler burada Melbourne ve Sydney'den gelen diğer gruplarla buluşarak parlamento binası önüne doğru yürüyüşe geçtiler. Parlamento binası önüne varıldığında burada oluşturulan bir temsilci heyet, parlamentodan bir heyetle görüştü. 45 dakika kadar süren görüşmede, parlamento

heyetine esas olarak, Türk Hükümeti'nin Zonguldaklı maden işçilerinin grev ve yürüyüşlerine karşı takındığı tavır hakkında bilgi verilerek, Zonguldak Grevi'nin sona erene dek Türkiye'ye ihraç edilen kömürün - yüklenilmesinin durdurulması istendi.

Görüşmede ayrıca Kürdistan'da yaşanan olaylar ve hükümetin bölge halkına yönelik uygulamaları da konu edildi.

Parlamento heyetinden, gerek Zonguldaklı madencilerin durumu, gerekse Kürdistan'da uygulanan politikaların başta BM, olmak üzere uluslararası platformlarda yansıtılması ve buralarla bir gözlemci heyet gönderilmesi talebinde bulunuldu. Görüşme sonrası heyet adına (parlamento heyeti) yapılan açıklamada Türkiye'deki durumun ve yü-

aralarında 12 yaşındaki iki çocuğun ve üç bayanın da bulunduğu grubun önemli bir sorunla karşılaşmadan yürüyüşü tamamlamayı başardığı belirtildi.

Yürüyüş Avusturalya Birleşik Madenciler Federasyonu tarafından yoğun olarak desteklendi. Sendikaların Başkan Yardımcısı Ken Hawkins, Zonguldaklı madenci kardeşlerinin mücadelesini desteklemek amacıyla ellerinden gelen her şeyi yapmaya kararlı olduklarını ve bu amaçla sadece Avusturalya değil, uluslararası planda da girişimlerde bulduklarını belirtti. Ken Hawkins, Zonguldak grevini destekleyen diğer Avusturalyalı sendikalarla birlikte en kısa süre içerisinde mali yardımın da yapılacağı açıkladı.

Avusturalya'daki sendikaların merkezi organı olan (Türk-İş benzeri) Avusturalya İşçi Sendikaları Konfederasyonu, ACTU Başkanı Martin Ferguson da Zonguldak madencilerinin mücadelesini bütü-

nüyle desteklediklerini belirtti. Zonguldak işçilerinin ve genelde tüm Türkiye işçilerinin savaşa karşı olduklarını belirten ve bunu parlamento heyetiyle yapılan görüşmede de vurgulayan komite, aynı zamanda savaş karşıtı grupları da desteğini kazanmış bulunuyor. Bu amaçla bugün (12.1.1991) Sydney'de düzenlenen ve şu ana dek yapılanların en geniş katılımıyla olarak tanımlanan bir savaş karşıtı kitle toplantısında bir komite üyesine sözcü Zonguldak grevi ve yürüyüşle ilgili kısa bir bilgi verdikten sonra başta madenciler olmak üzere Türkiye işçi sınıfı ve halkının Ortadoğu'da çıkacak bir savaşa karşı olduğunu belirtti. Sözcünün Zonguldaklı madencilerin başarısının Ortadoğu'daki dengeleri değiştirerek savaş üzerinde önemli etkisi olacağını belirtti ve bu anlamda herkesin Zonguldaklı maden işçilerinin mücadelesini desteklemesi gerektiğini söylemesi mitinge katılanların coşkun alkışlarına neden oldu.

Avusturalya Devrimci İşçi

Kamuoyuna

Bizler Türkiye'den Fransa Milhouse'ye Zonguldaklı maden işçileriyle dayanışma komitesi oluşturduk. Birbuçuk aylık faaliyetlerimiz sonucu olarak grevli işçilere 10 bin FF göndermiş bulunuyoruz. Ayrıca Fransız ve Türkiye'den ortak yürüttüğü imza kampanyası grevcilere ve T.C. Başbakanlığına gönderildi.

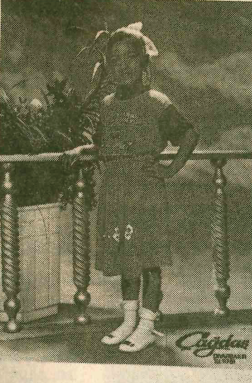
Egemen sınıfların genelde işçi sınıfına özeldir Zonguldaklı maden işçilerine yönelik uygulamalarını protesto ediyor, işçi sınıfının hak alma mücadelesini destekleyorum. Burada Türkiye devrimcilerine düşen görev işçi sınıfının hak alma mücadelesini demokrasi kavgasına dönüştürmektir.

Milhouse Devrimci İşçi taraftarları.

Güllistan Yaşıyor

1989 yılı içerisinde başlattığımız cezaevleriyle dayanışmayı şimdiye kadar eksikliklerimizle de olsa sürdürmeye çalışıyoruz. Genelde Devrimci Yol Davası'ndan yargılananlarla sürdürdüğümüz bu dayanışmayı, cezaevlerinde bulunan diğer devrimci, demokratlarla da sürdürmeye çalışıyoruz.

Diyarbakır cezaevinde yatmakta olan DDKD Davası'nda yargılanmış olan Abdulah adlı bir arkadaşın şöyle bir isteği olmuştu: 7 yaşında bulunan kız çocuğunun kalbi delikti ve bu nedenle yaşamı tehlikededir. Yaşayabilmesi için ameliyat olmalıdır. Ancak bu ameliyat oldukça -

yükü miktarda bir para tutuyordu. Kendi durumumuzu gözden geçirdik ve öylesi yüksek miktarda parayı bir anda sağlayabilememizin olanağının olmadığını gördük. Dayanışmaya çalıştığımız diğer cezaevlerindeki arkadaşlara yaptığımız maddi yardımımız kessek bile işin altından kalkamayacaktık.

Bu nedenle Alman yardım kuruluşlarıyla ilişkiye geçmeye karar verdik. Yaptığımız girişimler sonuç verdi. Kinder Schutzbund'un çabalarıyla Amnesty International'in de yardımıyla iki doktor Diyarbakır'a giderek çocuğu kontrol ettiler ve Çocuğu götürüp Ankara Hacettepe Üniversitesi Hastanesi Kalp Cerrahi Bölümü'nde ameliyat ettiler. Şu anda Güllistan kardeşimiz hayatı tehlikeli atlatmış ve sağlığına kavuşmuş bulunuyor. Bunu ameliyat sonrası çektiği fotoğrafıyla bizlere de gösteriyor.

Devrimci İşçi Berg, Gladbach Cezaevleri Dayanışma komitesi

Hollanda

Hükümet neyin peşinde?

Hükümet (hükümetin tavsiye kurulu) WRR-Raporu ve sosyal yenileşme ile ilgili görüş ve tavrılarını parlamentoya sundu. Azınlık politikasının ileriki yıllarını belirleyecek olan hükümet raporunun özellikle dikkate alınması gereği duyulan konuları dikkate alınmadığı göz-

lendi. Geçen üç yıl gibi bir zaman sonra birçok insan (gelişmeleri takip edenler) hayal kırıklığına uğradı. Aşağıda azınlıkların bu - programa yaklaşımını özetliyoruz. Nedir gelişmeler: Hükümetin tavsiyelerde bulunması için görev verdiği kurulun benimsediği öneri-

İki Almaya'nın birleşmesiyle birlikte kendisini daha fazla hissettiren yabancı düşmanı eğilimler ve ırkçı tutumlara karşı ve yine o aylarda çıkarılan Yeni Yabancılar Yasası'nın onaylanmasını gündemine alan "İrçiliğe Karşı Hemen Girişim Kampanyası" adında bir çalışma yapıldı.

Bu girişim kampanyasında Herne'de bulunan kuruluş, parti ve örgütler yer aldı. İlk önce kendi amaç ve hedefleri üzerine belli bir tartışma yapan kampanya daha sonra belli eylemlerin örgütlenilmesini karara bağladı.

Bunlar:

2 Ekim günü Almanya Genel (3

lerden anadili ve kültür dersleri eğitim saatlerinin artırılması olumlu karşılanmakta göçmen çocuklarının okul öncesi için ayrılan 15 milyon HFL'lik bütçe başlıbaşına olumlu bir nokta olarak değerlendirilmekte. Diğer önemli bulunan bir nokta da azınlıkların temsilcilerinin oluşan bir söz hakkı kurulunun kabulüdür.

WRR raporunda belirtilen ve azınlıklarda da defalarca üzerinde durulan eşit muameleler yasası, seçme ve seçilme hakları konusunda hükümetin muğlak olduğu dile getirilmekte. Bu örgüte göre hükümet böylece azınlıklar ikinci sınıf olarak nitelenmekte. Çeşitli azınlık örgütleri, bilimsel kuruluş (WRR) hazırladığı raporu özellikle iş pazarı ve olanakları konusunda eleştirilmişlerdir. Bu alanda hükümetin - yaklaşımı WRR'den daha da vahim.

Ekim Seçimleri'ne yönelik yapılan bilgilendirme standı (masası) açılarak, Yeni Yabancılar Yasası ve ırkçılığı kınayan bildiriler dağıtıldı.

12 Ocak günü "Fest der Völker" Halkların Eğlencesi adı altında 300 kişinin katıldığı bir gece düzenlendi. Bu geceye Bolivya Müzik Grubu, Srilanka Dans Grubu, Türkiye/Kürdistan folklor oyunları, tiyatro grubu ve Ozan Cömer'ten katıldılar. Geceye bölgede bulunan basın ilgi gösterdi.

19 ve 20 Ocak'ta Tübingen Üniversitesi'nde ırkçılık üzerine çalışma yapan Rudolf Leprecht'in katıldığı ve ırkçılık nedenleri üzerine bir seminer düzenlendi. Akşamı doğru ise Herne'de yaşayan insanların yaşadıkları ırkçılık üzerindeki izlenimleri tartışarak değerlendirilmesi yapıldı. Seminerin 2. günü Frank Brassel'in

katılan "Fransa'daki ırkçılık ve anti-ırkçılık Yasası" üzerine bilgi verdi. Akşamı doğru ise Yeşiller Partisi'nden katılan Dielmar Jekel "Çok Ustula Toplum, bir perspektif midir?" adlı bir konuşma yaptı. Daha sonra dinleyiciler söz alarak kendi düşüncelerini belirttiler.

Irak'ın Kuveyt'i işgalıyla gerginleşen Ortadoğu ve savaş çanlarının seslerinin yükselmesi üzerine Herne'de varolan kilise ve başı insiyatifleriyle birlikte biz Türkiye ve Kürdistanlı insanların savaşa karşı bir görüşünde bulunduk. Bu eylemimiz çok ilgi gördü. Savaş boyunca hemen hemen her gün çeşitli eylemlerimizi sürdürdük. Ayrıca bu süreçte Herne radyosu bizden birisiyle yaptığı röportajı yayınladı.

Herne

Buna örnek verecek olursak: Gittikçe yükselen işsizlik sorunu için düşünülen "sözleşme zorunluluğu" (contract compliance) bölümü hükümet savunmuyor. Bu ayrıca Hollanda'ya yeni gelenler için de ayrı bir sorundur. Hükümet sorunun çözümlenmesinde yetkileri bölgesel veya yerel yetkililere devretmeyi daha uygun görmekte.

Azınlıkların örgütleri bu alanda var olan parasal yardımları yerel yetkililere devredilmesine taraftarlar. Bunun nedeni ise şöyle açıklanmaktadır: "Bugüne dek azınlıklar için ayrılan parasal yardımlar yerine ulaşmıyordu; yeni yetkililer toplu hükümete atıyordu. Bu olumsuzluk, böylece önlenmiş olacak"

Hükümet halka sosyal yenileşmeyi yeni bir yapılanma diye tanıttı her kurum ve kuruluşta bunun yeni

parasal imkandır sonucunu çıkarırsa oysa bu yeni değil eskiyi farklı bir biçimde kullanmak politikasıydı. Yerel yetkililer yıllardır kendi politikaları doğrultusunda çalışmaktaydılar. Şimdi azınlıklar tarafından sunulan "her yerde yabancılar platformu" bu keyfi politikayı kontrol etme mekanizmasına dönüştürülmekte. Yalnız buna rağmen gelişen olumsuzluklar nerelere bildirilecek bu belli değildir.

Geçtiğimiz dönemde bilimsel kurulun, azınlıkların örgütlerinin ve çeşitli belediyelerin hükümete azınlıklar politikasının bazı alanlarında değişiklik önerisi hükümet tarafından kabul edilmedi. Bunun tam tersine hükümet sosyal yenileşme ile azınlıklar politikasının birleştirilmesiyle birlikte bahsedilen değişiklikler tamamen devredilmiş bırakılmış oldu.

ULUSÇU KÜRT HAREKETLERİNDE BİRLİK SÜRECİ

Başaralı 1. Sayfada

Bu güncel ve acil çözüm gerektiren bir sorundur. Kürt sorununun kendisi ise, Kürt ulusçu hareketlerinin sergilediği tabloyu artık sırtında taşıma lüksüne sahip bulunmadığı bir dönemeçte. Ulusal bir birlik süreci hem geçmişin birikimlerini hemde açmazlarını taşımak durumundadır. Bu süreç, Kürt hareketlerinin güçlü iç çelişkilerini ister istemez içerecek ve bir bakıma bir iç mücadele olarak yaşanacaktır.

devletlerin engelleme çabalarının önlenmesi kolay olmayacaktır. Bu engellerin aşılabilmesi için ulusal temsil sorununun çözülmesi; bunun da gerçekleşebilmesi için ulusal birlik sürecini frenleyen bölüme, bölünütler arasındaki anlaşmaz dışlayıcı tavırlar ve çatışmalara kadar uzanan iç mücadelenin bir biçimiyle sona erdirilmesi gerekmektedir. Kürt ulusal direniş potansiyelini ortak bir mücadele sü-

değiştirerek sürece olumlu katkı - sağlayacak bir konuma gelirler. Bu konuda en çok zorlanacak kesimin ise, Kuzey Kürdistan'daki Kürt hareketleri olacaktır.

Kuzey'deki Kürt hareketlerinin durumu başlı başına bir sorundur. Kürdistan'ın en büyük parçası Türkiye'dedir; Marksizmden, devrimci fikirlerden en çok etkilenen ve aydınlanan kesimi ile devrimci radikal Kürt hareketleri yine "Kuzeyde"dir. Bu özelliği gereği, "Kuzey", Kürt ulusal birliğinin sağlanması dahil, kaderini tayin hakkı mücadelesinde temel dinamiklere sahiptir. Potansiyel anlamda varolan bu dinamikler, Kürt hareketlerinin subjektif yapı-sınadaki zaafat nedeniyle değerlendirilememektedir.

"Kuzey" parçasında gözlenen bu olumsuz tablonun aşılabilmesi nedeniyle, birlik sürecinde inisiyatif, anti-empyrist yani törpülenmiş "Güney" in reformist Kürt hareketlerine geçmesi bulunuyor. "Kuzey" in kendi içinde yapamadığını, "Güney" yapı ve parçada bulunan bütün Kürt hareketlerinin içinde yer aldığı "Kürdistanı Cephe"yi kurarak birlik sürecine giden ilk adımı gerçekleştirdi. "Kürdistanı Cephe" girişimi, Güney parçasıyla sınırlı kalmayarak, Kuzey'deki birlik sürecini harekete geçirmede olumlu rol oynadı.

Bu nedenle, "Kürdistanı Cephe"nin 1990 yılının son aylarında açıklanan kararları ve bu çerçevede başlatılan girişimleri izlemeye ve tartışmaya değer konulardır.

Kürdistanı Cephe'nin yaptığı - açıklamalardan üç ana konuda önemli kararların alındığı anlaşılmaktadır.

Bu kararlardan birincisi: Irak Kürt hareketlerinin savunma geldiği; "Irak" a demokrasi, Kürdistan' a otonomi" şiarının değiştirilmesi ve bunun yerine "kaderini tayin hakkı" şiarının benimsenmesidir.

güçlerin, Kürdistan'ı paylaşan devletlerle kurduğu ilişkileri sözkonusu parçadaki hareketin ve siyasi gücünün çıkarlarına aykırı bir şekilde geliştirmesidir." (agy)

Irak Kürt hareketleri, İngiliz egemenliğinden arka kalan otonomi talebinden ilk kez resmi planda vazgeçmektedirler. Otonomi gibi, işlevsiz ve çözümleri sınırlayıcı bir talep yerine, "kaderini tayin hakkı" gibi, otonomiden bağımsızlığa kadar her çözüm biçimini içerebilen geniş ve esnek bir şiarın benimsenmesi, öyle görünüyor ki, Körfez krizinin de motive ettiği bir gelişmedir. Saddam rejiminin çökertilmesi sonucu doğacak boşluğun doldurulmasına ilişkin geliştirilen çeşitli senaryolar, Kürt hareketlerinin de olası her çözüme hazırlıklı olmalarını gerektirmektedir. "Güney" in Kürtler, sözde varolan otonominin ne olduğunu deneyimleriyle yakından tanımakta ve bu çözümün güvenceli hiç bir yanı olmadığını bilmektedirler. Bağımsızlık talebi ise, "bölücülük" yaygaralarının güçlenmesine neden olabileceği ve Kürt hareketinin tecrit edilmesiyle sonuçlanabileceği endişesiyle savunulmamaktadır.

Kürt ulusal direniş potansiyelini ortak bir mücadele sürecinde birleştirmek ve birleşik bir ulusal Kürt hareketini yaratmak ve bölgedeki emekçi halkların mücadelesiyle bir başka boyutta birliği gerçekleştirmek... İşte Kürt sorununun demokratik çözümlerine katkı sağlayacak tablo budur.

Yapılan açıklamalardan anlaşıldığına göre, Kürt örgütlerinin içinde önemli ağırlık teşkil ettiği "Irak Muhalif Cephesi", Saddam yönetimi

önem kazanmaktadır. Türkiye'de Özal'ın yaptığı açıklamalar, bu yöndeki hazırlıklar ve yeni düzenleme çabalarını doğrulamaktadır.

Irak Kürt hareketleri, İngiliz egemenliğinden arka kalan otonomiden ilk kez resmi planda vazgeçmektedirler. Otonomi gibi, işlevsiz ve çözümleri sınırlayıcı bir talep yerine, "kaderini tayin hakkı" gibi, otonomiden bağımsızlığa kadar her çözüm biçimini içerebilen geniş ve esnek bir şiarın benimsenmesi, öyle görülüyor ki, Körfez krizinin de motive ettiği bir gelişmedir.

Özal, Türkiye'nin Güney'inde bir Kürt Devleti'ne izin vermeyeceklerini bir kaç kez açıkladı. Bununla sınırlı kalmayarak; Irak'ta Arap, Kürt, Türk halklarından söz ederek bu halkları kapsayan bir federasyonu kurulabileceğini de belirtti. Bu çelişki gibi görünen açıklamalardan çıkan sonuç şudur: TC (ya da Özal) kendi güdümünde bir federe Kürt Devleti'nin "Güney"de kurulmasına evet demektedir. Burada gündelen amaç bellidir; bölgenin zengin kaynaklarına elkoymak ve Kürt ulusal sorununu yeni açmazlara sürüklemek...

Özal'ın bu tür açıklamaları ardından, Kürt dili üzerindeki yasakların kısmen kaldırılmasını içeren girişimleri başlatmış ve "Güney" Kürt örgütleri ile gizli temaslar kurmaya başlamıştır. C.Talabani'nin Özal'la görüşme isteği ve bu konuda basına yansıyan bilgiler, gizli pazarlığın sürmekte olduğunu göstermektedir. Kürdistanı Cephe'nin TC ile yapmakta olduğu gizli pazarlığın içeriği hakkında henüz net bilgiler ortada yok. Cephe'nin TC ile görüşmesinin bir yönü, Irak'ta kurulacağı varsayılan "Federe Kürt Devleti"ni Türkiye'ye karşı güvenceye almakla ilgili olabilir.

Böyle bir güvencenin ancak, Türkiye'deki radikal Kürt hareketinin tasfiyesi karşılığında verilebileceği, olası durumlardan biridir. Gelişmelerin bu yönde gerçekleşmesi halinde ise, olumlu bir rotaya girmeye başlayan Kürt ulusal birlik süreci, kaçınılmaz olarak seçmeye uğrayacaktır. "Kuzey"deki radikal Kürt hareketi, "Güney" in işbirliği sağlanarak tasfiyesi şeklindeki bir gelişme ise, ulusal birlik sürecini reformist, gerici ve işbirlikçi Kürtler aracılığı ile büyük ölçüde TC'nin denetim altına sokabilir. Gerici bir ittifak öncülüğünde gerçekleşecek bir "Kürt Federe Devleti"ni bölgede gerici gelişmenin kalelerinden bir olarak düzenleme olasılığı da dikkate alınmak durumundadır.

Elbette ki, bütün bunlar, bugün için birer senaryo durumundadır. Kürtlerin ulusal birlik sürecine ilişkin politikalarını saptanıp sürdürülmesinde inisiyatif elde tutan Kürdistanı Cephe'nin gerici güçlerle anlaşmaya yatkın politik çizgisi ister istemez bu türden kuşku alan doğmasına neden olmaktadır. Kürdistanı Cephe'nin dış güçlerle sürdürdüğü ilişkiler konusuna ileride yeniden değinilecektir. Burada şunu belirtmekte fayda vardır: Bu kuşku alan giderilemez ve giderek güçlenirse, girişimleri başlatılan "Kürt Ulusal Konferansı" gibi önemli birlik girişimleri başarısızlıkla sonuçlanabilir.

Ulusçu Kürt hareketleri bir çok politik eğilimi yansıtmaktadır; radikal devrimci eğilimlerden, reformist-milliyetçi eğilimlerle; gerici milliyetçi eğilimlerden Kürt-İslam sentezçilerine kadar bir çok eğilim bulunmaktadır. Ulusal birlik süreci, karakteri gereği kendi içinde bir iktidar mücadelesi olarak da yaşanmak durumundadır.

İç süreçlerdeki iktidar mücadelesi, elbetteki, ulusal birliktir. Süreçlerin politik rengini büyük ölçüde etkileyecektir. Bugüne kadar devam eden mevcut bölünmüşlük tablosu ve iç rekabet, Kürdistan'ı paylaşan devletlerin politikalarının başarılı olmasına hizmet etti. Kürt ulusçu hareketleri için, Kürtler'i bir ulus olarak tarih sahnesindeki yerini almaya yönelik mücadelesi yerine, birbirlerini etkisiz kılarak sahanın tek rakipsiz gücü olmak çok daha ön plandadır. Böylece ulus adına iktidarı ele geçirmesi hedefi, dar bir alanda hareketin iktidarını sağlama amacı yanında güden kayboluyordu. Bu tablo ve mantık, Kürtler'in ulusal kurtuluş sürecini frenleyerek kıyayan bir olgu olarak günümüze kadar süregelirdi.

Kürdistan tarihinde, sorunun çözümüne katkı sağlayacak önemli tarihsel konjonktürler yaşandı. Ancak, bu alanlar hiç bir zaman gerektiği gibi değerlendirilmedi. Bugün, Körfez kriziyle birlikte, Ortadoğu'da yeni bir süreç başlamış bulunuyor. Bölgede devlet sınırlarını da tartışma konusuna haline getiren bu süreç, doğal olarak Kürtler'i de yakından ilgilendirmektedir. Mevcut statükonun değişmesi doğrultusundaki her yeni gelişme, bölgenin ezilen bağımlı uluslarında yeni umutların doğmasına neden olmaktadır. Böylesi dönemler, tarihin yapılandırma rol oynayan güçlere büyük sorumluluklar yüklemektedir. Bu durum, bugün, Kürt hareketleri için çok daha geçerli bir durumdur.

Kürtler'in ivedi çözüm bekleyen sorunlarından biri de, ulusal temsil sorunudur. Ulusçu Kürt hareketlerinin bugünkü mevcut konumu, Kürtler'in uluslararası platformlarda temsili ölümlü engeldir. Bu engel kısa sürede aşılmalıdır. Ortadoğu sorunlarını görüşmek üzere toplanması düşünülen uluslararası konferansa Kürt sorununu da taşınması güç olacak ve Kürdistan'ı paylaşan

çinde birleştirmek ve birleşik bir ulusal Kürt hareketini yaratmak ve bölgedeki emekçi halkların mücadelesiyle bir başka boyutta birliği gerçekleştirmek... İşte Kürt sorununun demokratik çözümlerine katkı sağlayacak tablo budur.

Bu tablo, hem bir tarihsel görevi hem de önemli bir dönemeç noktasına geldiğini gösteriyor. Bir dizi töpüne ve acı deneyden sonra gelinen bu dönemeç, yalnızca ulusçu Kürt hareketleri açısından değil, Ortadoğu halklarının geleceği ve mücadelesi açısından da önem taşımaktadır.

Kuzey'deki Kürt hareketlerinin durumu başlı başına bir sorundur. Kürdistan'ın en büyük parçası Türkiye'dedir; en büyük Kürt nüfusu Türkiye'dedir; Marksizm'den, devrimci fikirlerden en çok etkilenen ve aydınlanan kesimi ile devrimci radikal Kürt hareketleri yine Kuzeydedir. Bu özelliği gereği, "Kuzey", Kürt ulusal birliğinin sağlanması dahil, kaderini tayin hakkı mücadelesinde temel dinamiklere sahiptir.

Bu süreçte, sorunun doğrudan muhatapları durumundaki Kürt hareketlerinin politik davranışları önem kazanmaktadır. Bu hareketler ya bilinen sektör, rekabetçi ve birbirlerini dışlayıcı tavırlarını sürdürerek ulusal birlik süreci önündeki engelleyici konumlarını sürdürmeye devam ederler, ya da politik tavırlarını hızla

Kürt halkı evlatlarına sahip çıkıyor. Faşist askerî güçler tarafından Lice'de öldürülen Kudret Filiz'in cenaze töreni

ikincisi: "Kürdistanı Ulusal Kurtuluş Hareketi" içinde yer alan siyasi güçler arasındaki düşmanlıkların, dağınıklığı ve iletişimsizliği gidememek; dayanışma, işbirliği ve giderek birliği gerçekleştirmek amacıyla Kürdistanı Ulusal Konferansı toplanması için çalışmalar başlatılması kararına varılmasıdır." (3)

Üçüncü karar ise: Kürdistanlı güçlerin bölge ülkeleriyle olan ilişkilerine sınırlama getirmektedir. Bu karar, C. Talabani şöyle açıklamaktadır: "Kürdistanlı güçler arasında bir anlaşma imzalayarak Kürdistanlı güçlerin, Kürdistan'ı bölüşen devletlerle kurdukları ilişkileri sınırlama getirmektedir. Bunun anlamı: Kürdistanlı

sonrası için "Federal Demokratik Irak" çözümünü programına almıştır. Kürt Federe Devleti'ni de içeren "Federal Irak" çözümünü, emperyalist koalisyonda yer alan Batılı devletlerin onay verebileceği olası çözümlerden biri olarak düşünülmemektedir.

Savaşın ağır bir yenilgiyle çıkan Irak'ın geleceğine ilişkin üretilen senaryolar çeşitlidir. Bu senaryolardan hangisinin hayat bulacağı henüz belirsiz bir konudur. Ancak, Kürdistanı Cephe'nin hazırlıklarını "Federasyon" çözümünü deneyecek şekilde bilinmektedir. Bu çözüm şekli, Kürtler için "Federe devlet" anlamı taşımaması nedeniyle, TC ile ilişkiler sorunu

DİLLERDEN DÜŞMEYEN TARİH:

1992

(3)

Devrimci İşçi'nin 44.Sayısından itibaren yayınlamaya başladığımız Ortak Pazar'ın 1992 yılında gerçekleşmesi vesilesi ile hazırlanan Avrupa Topluluğu ile ilgili yazı dizimizin bu sayıda 3. bölümünü okuyacaksınız.

Hatırlanacağı üzere yazı dizimizin birinci bölümünde Ortak Pazar'ın hedeflerini, şimdiden doğurduğu ya da doğuracağı ekonomik, siyasi ve toplumsal sonuçlarını ele almıştık. İkinci bölümünde de AT-Japonya-ABD ilişkilerine çeşitli açılardan değinmiştik.

Bu sayıda yayınlanan üçüncü bölümü ise AT ile geri bırakılmış ülkeler arasındaki ilişkilere, ayırıyoruz.

Yazı dizimiz derginin gelecek sayısında AT ülkelerinde yaşayan yabancı toplulukların siyasi ve yasal statüleri, mülteci "akını" ile ilgili AT önlemlerinin incelenmesiyle sürecek. Devrimci İşçi

AVRUPA TOPLULUĞU VE GERİ BIRAKTIRILMIŞ ÜLKELER

Avrupa topluluğu son 25 yıldır geri bırakılmış ülkelere ilişkilerinde ortak bir dış ticaret politikası izlemeye özen gösteriyor. Ortak Pazar ve Avrupa Birleşik Devletleri'ni yaratmaya yönelik ekonomik ve siyasi entegrasyon dinamiklerinin dışa yönelik ekonomi politikalarına nasıl yansıtıldığını, AT'nin geri bırakılmış ülke ve bölgelerdeki çıkarlarının neler olduğunu ve bu çıkarların hangi araçlarla hayata geçirildiğini bu yazıda mümkün olduğunca ele almaya çalışacağız. Yöntem olarak genel belirlemelerden hareket etme yerine, tek tek geri bırakılmış ülke ve bölgelerin AT ile somut ekonomik ve siyasal ilişkilerini ele alan bir yazı kurgusu oluşturmaya çalışacağız. Bunun sebebi ise, bu yazı dizisinin asıl olarak politik ve ideolojik çıkarımlardan çok somut bilgi (tarihsel bilgi de) sunmayı amaçlamasıdır.

1-Avrupa Topluluğu dış ticaret politikasında önemli bir kilometre taşı: LOME ANTIŞMALAR, AFRIKA, KARAİBLER, PASİFİK VE AT

Avrupa Topluluğu'nun önemli sömür alanlarından birisini AKP ülkeleri (Afrika, Karayipler ve Pasifik ülkeleri) oluşturuyor. AT'nin sözkonusu ülkelerle ilişkilerinin tarihi AET sözleşmesi ile ilgili görüşmelerin yapıldığı 1957 yılına kadar uzanıyor.

Bu tarihte görüşmelere katılan Fransa, Belçika, İtalya ve Hollanda'nın bir dizi sömürge ve mandası vardı. Afrika'daki sömürgeler siyasal bağımsızlık için mücadele ediyorlardı. Henüz politik olarak bağımsız olmayan sömürge ülkelerin çoğunluğu Fransa'nın denetiminde olduğu ve Fransa'nın bu ülkeler üzerindeki denetimini kaybetmek istemeyişinden dolayı özellikle Fransa, Afrika, Karayipler ve Pasifik ülkelerinin AET'ye bağlanması doğrultusunda bir siyaset izliyordu. Fransa'nın bu ülkelerin AET'ye bağlanmasına duyduğu özel ilgi, bu ülkelerin çoğu ile kendi arasında olan para birliği (Franc bölgesi) ve klasik sömürgecilik şemasına göre bu ülkelerin

hammaddelelerini sömürüp yine bu ülkelere hazır sanayi malları satıyor olmasından kaynaklanıyordu.

80'li yıllarda Federal Alman ekonomisi yatırım için sabit mal üretimi ve ihracatında atağa kalkmış ve bu durum Almanya'nın dünya pazarlarına daha da bağımlı hale gelmesine yolaçmıştı.

Fransa ve diğer sömürgeci ülkeler böylece klasik sömürgecilik politikalarını artık başka araçlarla yürütmeyi planlıyorlardı. Bu hedefle, sömürge ülkelerin ekonomik istifasını güvenceye alabilmek için özel bir Avrupa Kalkınma Fonu kurulmuş, daha ilk yıllarında bu fonun bütçesinin %88'i Fransız sömürgelerine borç olarak aktarılmıştı.

AET'nin ilk yıllarındaki tüm bu gelişmelerde sömürge ve mandaların kendileri ya da temsilcileri her hangi bir rol oynamamış, Avrupalılar kendi aralarında anlaşmıştı. Özellikle Afrika'daki sömürgelerin ulusal bağımsızlıklarını kuruluş mücadeleleri sonucu (biraz da sömürgeci ülkeler açısından artık karlı olmaktan çıkmış olmaları sonucu) kazanmalarını ile birlikte AET açısından sözkonusu ülkelere yönelik ekonomi politikasını yeniden tanımlayıp yapılandırma zorunluluğu ortaya çıktı.

AET bu zorunluluk karşısında hemen adım atıp bir yeni sömürgeci yöntemi, karşılıklı ekonomik anlaşma yöntemini devreye soktu. Böylece aslında ulusal bağımsızlıklarını daha kazanmadan sömürücü bayırları dayatması sonucu AET'ye bağlanan ve bundan kendilerinin

henüz haberi olmayan 17 Afrikalı ülke, Madagaskar ve AET arasında Yaounde 1 diye bilinen ve 1964 ile 69 arasında yürürlükte kalan ekonomik anlaşma imzalandı. Eski ticaret kuralları koruyan bu anlaşma aslında imza atan geri bırakılmış ülkelere bir fayda getirmesinden çok (talep-lerinden sadece birisi olan daha fazla kredi yerine getirilmiş, Avrupa Kalkınma Fonu'nun bütçesi 581'den 730 milyona çıkarılmıştı) Avrupa -Topluluğu ülkelerinin bu geri bırakılmış ülke kaynak ve pazarlarını daha adilce paylaşmalarını öngören politikaları hizmet etmişti. Fransa diğer emperyalist güçleri eskiden kendi sömürgeci olan bu ülkelere sokmamaya çalışmıştı. Yaounde 1 anlaşması ise diğer ülkelere de sömürü olanakları tanıyordu.

60'lı yıllarda Federal Alman ekonomisi yatırım için sabit mal üretimi ve ihracatında atağa kalkmış ve bu durum Almanya'nın dünya pazarına daha da bağımlı hale gelmesine yol açmıştı. Yine bu duruma Almanya'nın hızla bir şekilde dış pazarlarını koruma ve genişletme çabalarına uygun düşüyordu. Fransa işçi sanayisini yeniden yapılandırmış ve dış ticaretinin ağırlığını eski sömürgeçilerinden AET devletlerine kaydırmış olmasına rağmen uluslararası iş bölümünde böylece bir konuma ulaşamamıştı.

Bu dönemde AET dış ticaret ve gümrük vergileri ve sorunları konusunda tek yetkili organ haline gelecek kendi başına bir politik faktör olarak şekillenmeye başladı. Ve Almanya yine bu dönem içerisinde Afrika, Karayipler ve Pasifik ülkelerinde Fransa'nın yatırım ve pazarlarını devraldı.

Yaounde 1 anlaşmasıyla 17 Afrika ülkesine ve Madagaskar'a AET ülkelerine ihracat ettikleri kimi hammadde ve tarım ürünlerinde vergi indirimini sağlanmıştı. Bu anlaşmayı izleyen Yaounde 2 ile ise AET'nin dünya pazarlarına açılma gereksinimi ve yönelimine uygun olarak 17 Afrika'lı ülkeye tanınan bu gümrük vergisi indirimleri tüm geri bırakılmış ülkelere tanınmaya başlandı. Böylece topluluk istediği

hedeflere ulaşmış oldu: Politik bağımsızlıklarını kazanan ulusal devletleri kendisine -bağlamak ve siyah Afrika'yı önemli bir nüfus alanı olarak korumak. 17 Afrika'lı ülke ve Madagaskar ise sınırlı krediler ve bağımsızlıkların diplomatik olarak tanınmasından başka önemli bir şey elde edememişlerdi. Yaounde 2 anlaşmasının öngördüğü "ihracat gelirlerinin hızla ve kalıcı bir şekilde yükseltilmesine ulaşamamıştı.

Bu 17 Afrika'lı ülke ve Madagaskar'la yapılan anlaşmalar uyarınca hedefli bu ülkelerin AET'ye girmeleri olan politika, özellikle İngiltere'nin AET'ye girişi ile artık yürürlüğe hâle gelmişti. Çünkü aksi takdirde İngiltere'de Commonwealtth'de topladığı eski sömürgeleri için Avrupa Kalkınma Fonu'ndan kredi talebinde bulunabilecekti. Bu nedenle AET bu ülkelerle sonucunda AET üyesi olmak da olan dış politikasında vazgeçip, geri bırakılmış ülkelere ilişkilerini yeni bir düzene koymak zorunda kalmıştı.

Geri bırakılmış ülkeler, kendilerinin ihracat etmek zorunda oldukları sanayi ürünlerinin dünya pazarlarında tekeller sürekli yükseltilirken, kendileri ihracat ettikleri ürünlerin fiyatlarını sürekli düşürmek zorunda bırakılıyorlar.

Bu zorunluluğun bir sonucu olarak geri bırakılmış ülkelere ekonomik ve siyasi ilişkinin en iyi ve örnek şekli diye satılan Lome anlaşmalarını gündeme getirdi. 1975 yılından beri yürürlükte olan ve 66 Afrika, Karayipler ve Pasifik ülkelerini kapsayan Lome anlaşmalarının (toplam dört defa uzatıldı, Lome 4 Aralık 89'da imzalandı). AT açısından hedeflerini Avrupa Komisyonu'nun bir raporu şöyle tanımlıyor: "Toplulu-

ğun geri-kalmış ülkelerin ekonomilerinin tüm sektörlerinde yatırımlara ihtiyacı var. Bu yatırımlar

-AT'nin hammadde ihtiyacını karşılamak ve geliştirmek için,

-Geri kalmış ülkelerin ekonomik ilişkilerin geliştirilip kalıcılaştırılmasını sağlama bir temele oturabilmek için

-Uluslararası rekabete karşı Avrupa sanayisinin ve ticaretinin geri-kalmış ülkelerin pazarlarında sürekli varlığını koruyabilmek ve güçlendirebilmek için şarttır." (1)

1989'un sonunda imzalanan son Lome 4 anlaşması ise hedefleri yukarıda sayılanlardan farklı olmakla birlikte iki önemli fark taşıyor:

Birincisi AT artık bu anlaşma ile vereceği krediler için IMF ve Dünya Bankası'nın aradığı ve dayattığı şartları önkoşul sayıyor. Yapısal uyum programı adı altında toplanan bu şartlar ise 24 Ocak kararları diye okuyucularımızın Türkiye'den yakından tanıdığı ekonomi politikaların aynısı; Kamu giderlerinin düşürülmesi, kamu ikhtisadi teşekküllerinin özelleştirilmesi, gümrük vergilerinin uzatılması ya da kaldırılması, ihracata yönelik bir ekonomik politika vb.

Yapısal uyum programını yürürlüğe koymak için anlaşmada yine AT'nin IMF ve Dünya Bankası ile koordinasyonlu faaliyeti öngörüldü. Hem de AKP ülkeleri buna karşı çıkmış olmalarına rağmen.

İkincisi bu anlaşma yatırımlar yolu ile AKP ülkelerinde "kalkınmaya" ağırlık verme yerine ticarete ağırlık veriyor. Bu ülkelerin AT pazarlarına ihracat ettikleri ürünlerde ise (ağırlıkla hammadde ve tarım ürünleri: Muz, mayra ve suyu, konserveler, kahve, kahve vs.) zaten ticarete varolan dengesizliklerin yanısıra bir de bu ürünlerde AT sermayesinin %55'lik oranının bulunması şartı aranıyor. Eskiden bu oran %45'di yani bir örnek vermek gerekirse: Herhangi bir Avrupa'lı şirket örneğin

8 MART ÖNCESİ BİR KADIN TOPLANTISININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Şubat ayı içinde Almanya'nın Essen şehrinde Almanya'nın çeşitli bölgelerinden devrimci demokrat Türk ve Kürt kadınlarının düzenledikleri toplantıya bizlerde Holanda'dan bir grup ile katıldık. 8 Mart'ın yaklaşmış günlerinde yapılan ve iki gün süren toplantının en belirgin özelliği, hemen bir kaç saat sonra farklı bölgelerden gelmiş ve çoğunluğu birbirini ilk defa gören kadınların kaynaşmaları, sınırsız bir istekle tartışmaları oldu diyebiliriz. Bunda kadın çalışması alanında devrimci demokratik bir örgütlenmenin olmayışından kaynaklanan açlık hissini ne kadar farklı bölge ve çevrelerden gelseler de hemen hemen hepsinin kadın örgütlenmesi, kadın hareketleri ve dünyaya bakış açılarının ortak noktalarının olmasının da kuşkusuz büyük payı vardır.

larda söylemlerimizde "örgütülü mücadele gerekir, örgütlenmeliyiz" demenin yetmediğini, bu söylediklerimizi hayata geçirecek çalışmalar yapmaksızın söylediklerimizin hiç bir anlamının olmayacağını ve bir gün bu söylemlerin yüzümüze bir tokat gibi çarpacağını bilmemiz gerekir. Örneğin toplantıya kısa bir süre için katılan bir kadın arkadaşımızın şu sözleri bizler için çok uyanıcı, çok düşündürücü olmalıdır. "Devrimci kadınlar hep örgütlenmeliyiz diyorlar ama yapmıyorlar...!"

NASIL BİR ÖRGÜTLENME?

Şurası açıktriki dünya kurulduğundan beri kadın-erkek bütün insanlar yapmak istedikleri işe uygun,

'Ama bu sıkça yinelenen doğruların arkasında ve genellikle uygulanan pratikte, eksik, yanlış olan bir şeyler gizlidir. Kadın sorununun toplumsal yanını, cinsiyetten kaynaklanan yanını yeterince görememek, sorunun kendisini önemsememek ve sonuçta görevleri; çözümleri sosyalist düzenin kurulacağı umutlu günlere havale edivermek...

Peki uzun yıllarca kadın ve erkeklerin kafalarına kazınan eşitsizlikler; kadınların geri kalmış konumları; sosyal, politik hayattan kopuk izole oluşları nasıl ve nerelede ve kimler tarafından değiştirilecektir. İşte tam burada şunu söyleyebiliriz:

Bu durum tabii ki aksi içinde mümkündür. Kadın hareketini partinin bir yan kolu olarak gören, örgütsel bağımsızlığı bir lüks olarak değerlendiren anlayışlarda aynı acıklı son beklemektedir.

Böyle bir kadın hareketi de kitleleşemez, kadınları mücadeleye seferber edebilmek için yakalanması gereken mücadele halkalarını yakalayamaz ve en önemlisi, kadınların devrimci insiyatiflerini geliştirecek, çok sesli demokratik katılımı sağlayacak renkliliği bir türlü yakalayamaz.

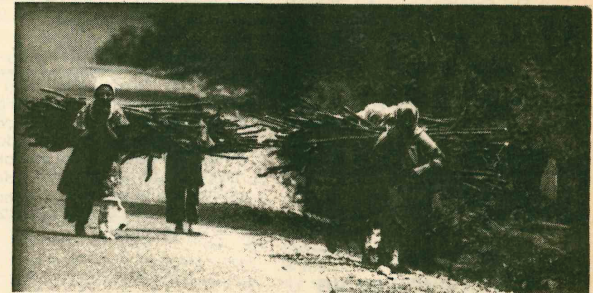
Geniş emekçi kadın kitlelerini kucaklayamayan bir kadın hareketi başarıya ulaşamaz.

Yalnız kadın örgütlenmelerinde değil, bütün demokratik kitle örgütlenmelerinde neredeyse gündemin baş maddesi olarak tartışılan veya kendini tartışılan bir sorunda "kitleleşme" sorunudur.

Ama kitleleşme sorunu özellikle kadın kitesinin sosyal hayattan uzak ve bağımlı geri konumu gözönüne alındığında; hele hele yurtdışındaki hemen hemen bütün bir kadın kitesini kırsal bölgelerden gelip büyük oranda 20-30 yıl öncesinin (köy) feodal kültür yapısının etkileri ve ilişkileriyle çevrelenmiş olduğunu düşünenecek olursak, kadın örgütlenmeleri için "kitleleşme sorununun" çok daha hayati, yakıcı bir sorun olduğunu kolaylıkla görebiliriz.

NEDEN VE NASIL KİTLEŞEME

Kitleleşme konusu tartışılırken çoklukla yapılan bir yanlış ise konunun özünü ve gereğini içermeyen, ak-kara mantığına göre kesin sınırlarla ayrılmış meseleleri kalıpcı bir yaklaşımla ortaya koymak olmaktadır.

Söyleki; neredeyse bir kuralmış gibi kitleleşmeyle kadrolaşma görevleri karşı karşıya getirilmekte "önce hangisi" veya "hangisi önemli gibi sorular sorulmaktadır. Bu sorulara verilecek cevaplar devrimci kadınlar açısından çok zor olmamalıdır. Çünkü devrimci-demokratik kadın çalışmasının, örgütlenme çabalarının kısaca hayatın tam ortasında olup olayları devrimci bir bakış açısıyla gözleyecek olursak "gerçekler çok nettir."

Hayat bir bütün halinde akıp gitmektedir. Nasıl ki akıp gitmekte olan bir nehirin yarınsına sen dür bekle önce şu öbür yarınsıyla işimizi bitirelim diyemiyorsak, kadın örgütlenmesinde de kitle çalışmalarıyla

kadro yetiştirilmesinin birbiriyle ilişkili, beraberce yürütülmesi gereken görevler olduğunu kavramak zorundayız.

Biraz daha pratik anlamda ifade edecek olursak: Kadınları biraraya getiremez, onlarla ilişkilerimizi geliştiremez kısacası çalışmaların, örgütlenmenin içine çekemezsek yetiştirilmesi gereken kadro adaylarını nereden bulacağız. Üç-beş kadının biraraya gelip (kendisine devrimci kadro adayını diyen) toplantılarla arada bir yayınlanan dergilerle veya hayattan kopuk bir şekilde dört duvar aralarında gerçek kadrolar olabilmeleri mümkün müdür?

Yine kitesisi olmayan bir kadın örgütlenmesinin, emekçi kadınların sorunları ve gerçek konularından haberdar olamayacağı ve bu anlamda hayata müdahale edemeyeceği ve ileride yaratmak istediği toplumsal ilişkilerin çekirdeklerini bugünden hayata geçiremeyeceğini ise söylemek bile gereksizdir sanırım.

Diğer taraftan bu tablonun tam tersine;

İçinde kadro yetiştiremeyen, yani yetkinleşmiş, bilinçlenmiş, anında kararlar verebilen, somut gerçekleri analiz ederek doğru politikaları üretebilen, hem öğrenip hem öğretken devrimci bir kadrolaşmayı yaratamayan bir kadın örgütlenmesi; sonuçta heran dağınmaya mahkum, günlük olayların dalgasıyla biraraya gelip etkisiz, sonuçsuz ve

soluksuz çalışmalar yapan "kadınlar kulübünden" başka birşey olamaz.

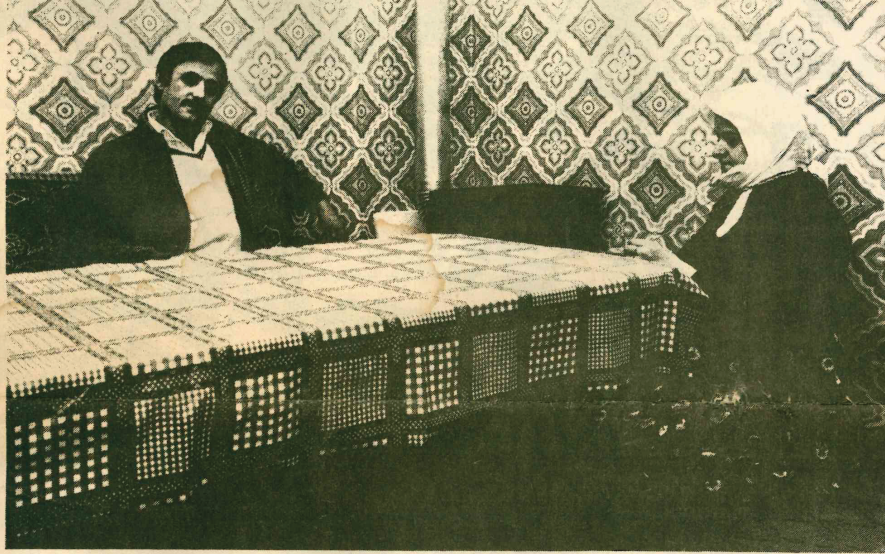
İşte genellikle bu ana noktalarda yoğunlaşan tartışmalardan sonra bölgelerde özellikle 8 Mart'ları kutarken bu ilkelere ışığında daha bir hevesle, daha bir güçlü toplumun, kadınların gündeminde olan olaylardan hareketle, bizleri bir adım daha ileri götürebilecek çalışmalar yapmayı ve 16-17 Mayıs'da tekrar daha güçlü ve daha da verimli bir şekilde biraraya gelmeyi karardır-dık. Toplantının taslak gündem maddeleri ise:

-Yurtdışındaki kadın örgütlenmesi nasıl olmalıdır?

-Yurtdışındaki Türk-Kürt kadınların sosyal-ekonomik konumları nedir?

Olarak belirlendi.

Hollanda'dan bir grup devrimci kadın

En önemlisi de toplantıya katılan kadınlar, gündelik hayatlarında şurasından burasından devrimci, demokratik kadın çalışmalarının içinde yer almış, yer alan kadınlar idi. Ve daha derli toplu, daha bir örgütü çalışmalar yapmak, bu çalışmaların bir üst düzeye sıçratmak istiyorlardı. İki gün boyunca yapılan tartışmalarda ön plana çıkan noktaları ise şöyle sıralayabiliriz:

Gerek yurt içinde gerekse yurtdışında olsun bağımsız kadın örgütlenmeleri yaratmak ilk önce devrimci kadınların görevidir, görevi olmalıdır.

Eğer bizler kadınların gerek ci-siyetlerinden, gerekse toplumun bir bireyi olmasından kaynaklanan (düzenden) konularını düzeltmek, değiştirmek istiyorsak bunun araçlarını yaratmak zorundayız. Nasıl ki, ormana baltası olmadan kesmeye giden bir oduncu düşünülmezse, örgütsüz bir kadın mücadelesi de düşünülmez. Bölük pörçük, birbirinden habersiz kadın çalışmalarının hayatın çarkları arasında kolayca kaybolup giden, genel demokrasi mücadelesiyle bağ kurulamayan, sonuçta reformist ilgi niyetli çabalardan öteye gidemeyeceği açıktır.

ÖYLESE NE YAPMALI?

Yapılacak şey açıktır. Kendisine devrimci, demokratik diyen kadınların, herne kadar gecikmiş olsalar artık bir gün bile geçirmeden örgütü kadın hareketini yaratmak için eskisinden daha büyük bir şevkle, istekle, bir yerlerinden işe başlamaları gerekir. Bu konuda sadece toplantı-

yaratmak istedikleri mücadeleye hizmet eden örgütlenmeler oluşturmanın yollarını aramışlardır.

İşte bu noktadan hareket edersek "neden ve nasıl bir kadın hareketi istiyoruz ve buna uygun örgütlenme biçimleri ne olmalıdır" sorusuna verilecek cevapları bulmak çok da zor olmayacaktır.

NEDEN BAĞIMSIZ KADIN ÖRGÜTLENMESİ

Kadın sorunu toplumsal bir sorundur. Ve yüzyıllardan beri toplumun bir yarısını onun gelişmesini, haklarını kısacası toplumsal konumunu derinden etkileyen bir sorundur. Tabii ki, bütün toplumsal sorunlarda olduğu gibi (ulusal sorun) kadın sorununun da gerçek çözümü sosyalist-demokratik mücadelesine bağlıdır. Ama bu bir çoğumuzun sıkça söylediği ve yaptığı gibi düz bir mantıkla yaklaşılması gereken bir konudur. Tam aksine gerek nedenleri gerek sonuçları ve çözümü bağlamında konunun toplumsal ve sınıfsal yanının birbirleriyle bağlantılı ve bir bütün halinde kavramalıdır. **Ancak bu şekilde yapmamız gerekenleri, mücadelenin biçimlerini ve nasıl yapmamız gerektiğini bulabiliriz. Ancak bu şekilde uzun soluklu bir kadın hareketini yaratabilir ve kadınların gerçek kurtuluşunu sağlayabiliriz.**

İşte bu söylenenlerin ışığında pratikte gerek 12 Eylül öncesi gerekse şimdi sol çevrelerde sıkça tekrarlanan bir cümleyi anımsayabiliriz. "Kadınların gerçek kurtuluşu sosyalist toplumdur. Ancak insanların eşit olduğu bir toplumda kadın ile erkeğin eşitliği mümkündür." gerçekten çok doğru.

Ancak bağımsız bir kadın hareketi kadınların gelişimini, bugünden değişimini, doğru mücadele biçimleri ve örgütlenmeler yaratılmasını ve bunu devrimden sonraya da taşınmasını sağlayabilir. Ve ancak bağımsız bir platformda, sorunun gerçek sahibi olan kadınlar sorunlarına sahip çıkmayı öğrenebilir Devrimci insiyatif kullanmayı geliştirebilir ve yüzyıllardır öğrendikleri gibi kendisine söylediklerini yapmayı öğrenebilirler.

Çok tartışılan bir konu da, bağımsızlık kavramının nasıl ve nelerden bağımsızlığı içerdiği olmaktadır.

Bizler işçi sınıfı ideolojisinden, daha somut olarak ifade edersek genel demokrasi mücadelesinden bağımsız ve onunla bağını kuramamış bir kadın örgütlenmesini doğru bulmuyoruz. Çünkü çok iyi biliyoruz ki, böyle bir kadın mücadelesi kadının gerçek kurtuluşunu yaratamaz. Çünkü biliyoruz ki böyle bir kadın hareketi kitleleşemez, gelişemez, geliştirilemez. Kendini, toplumu ve düzeni değiştirme şansı yoktur. Marjinal, etkisiz, yetkisiz bir hareketçik olarak kalmaya mahkumdur.

İSLAMCI HAREKET, LAİKLİK TARTIŞMALARI VE SOL

(1)

Dergimizin bu sayısından itibaren islam-laiklik-alevilik vb. konuları içeren bir yazı dizisine başlıyoruz. Sorunun kaynağı, tarihsel gelişimi, hangi güçler tarafından etki altına alınmak istendiği ve konuya devrimci bir bakış açısının nasıl olması gerektiği konularına açıklık getirmeyi hedefliyoruz.

Devrimci İşçi

Günümüzün önemli konularından birisini şeriatçı-islamcı hareketlerin güçlenmesi ve alevilik, laiklik tartışmaları oluşturuyor.

Türkiye'de laiklik konusu hep tartışlagelmiştir. Ancak konunun Türkiye solu açısından 12 Eylül sonrasında güncellik kazanıp, tartışıldığını söylesek yanlış olmaz. Bu durumun birden çok nedeni vardır. Anılması gereken nedenlerin başında Türkiye'nin de içinde yer aldığı bölgede ve bütün "islam ülkeleri"nde son yıllarda yaşanan konjonktürel durum gelmektedir. Doğal olarak "islami canlanma" sorunu 12 Eylül olgusu ve Türkiye düzeniyle sınırlı bir gelişme değildir. Dünya konjonktürünün ve bölgesel özelliklerin ABD çıkarlarına uygun sonuçlara ulaşabilmesi noktasında emperyalist güçlerce gündeme getirilen yeni politik yönelimler söz konusudur. 12 Eylül'den sonra ivme kazanan ve yeni motifler sergileyen "islami canlanma" sadece 12 Eylül rejiminin iç politik düzenlemeleri bağlamında değil bu anılan bölgesel dış konjonktürel bağlantıları içinde de değerlendirilmelidir. Böylece bir bakış açısı 12 Eylül rejimini ve politikalarını daha sağlıklı kavramak için de gereklidir.

Şeriatçı hareketin her geçen gün organize bir güç haline geldiği ve islamın yeni politik-ideolojik işlevlerle toplumsal-siyasal yaşama nüfuz ettiği düşünülürse solun bu konuda ne denli önemli bir görevle karşı karşıya kaldığı görülür.

Türkiye solu 80'li yıllarda laiklik-islamcılık tartışmalarına katılmamış sürüklendi.

Türkiye solu 80'li yıllarda laiklik-islamcılık konusundaki tartışmalara sağlıklı bir perspektifle katılmamış tabiri yerindeyse bu tartışmalara sürüklendiği gibi tartışmalarda da ideolojik-politik insiyatiften uzak 'Mahçup' bir tutum sergilemiştir.

Tartışmaya solun sürüklendiği süreç 12 Eylül rejiminin etkilerini önemli ölçüde sürdürdüğü dönemdir. Bu dönemde solun tüm örgütlenmeleri dağılmış durumdadır. "Anarşi-terör" suçlamalarıyla devrimci güçler karalanmış, depolitize edilen toplum karşısında sol meruiyet krizine itilmiştir. Solu etkisizleştirme politikaları çerçevesinde yürütülen "düşük yoğunluklu savaş" politikalarına süreklilik kazandırılmıştır.

Ayrıca "islami canlanma" olgusu iç ve dış politik ekonomik bağlantılarından kopuk soyut bir çoğulculuk ve demokrasi sorunu bağlamında ele alınmıştır. Sol bu yaklaşımla gündemin kaymasına, temel politik sorunların sulandırılıp geri plana itilmesine bilinçli-bilinçsiz katkıda bulunmuştur.

Böylece bir gelişmenin yaşanmasının bir çok nedeni vardır. Ancak en önemli nedeni; solun bu tartışmalara katıldığı sürecin özellikleri ve sol adına bu süreçte müdahale eden ya da sürüklenen kesimlerin niteliğidir.

Tartışmaya solun sürüklendiği süreç 12 Eylül rejiminin etkilerini önemli ölçüde sürdürdüğü dönemdir. Bu dönemde solun tüm örgütlenmeleri dağılmış durumdadır. "Anarşi-terör" suçlamalarıyla devrimci güçler karalanmış, depolitize edilen toplum karşısında sol, meşruiyet krizine itilmiştir. 12 Eylül'ün güçlerin kontrolünde başlatılan rejimi sivilize etme politikalarında sol dışlanmıştır. Solu etkisizleştirme politikaları çerçevesinde yürütülen "düşük yoğunluklu savaş" politikalarına süreklilik kazandırılmıştır. İşle solun ilk kıpırdanmaları özellikle de legal kanallarda kendini ifade etme çabaları böylece bir süreçte başlamış, doğal olarak da yaşanan bu sürecin özelliklerinden şiddetli bir şekilde etkilenmiştir.

Üniversitelerde türbanın serbest bırakılması için eylem yapan öğrenciler.

Meşruluk krizi, yenilgi psikozu, süreçlerden dışlanmışlık, 12 Eylül'ün "anarşi-terör" suçlamalarının yarattığı "suçluluk duyguları"; tüm bunlar söz konusu süreçte katılmaya çalışan solun psikolojisini karakterize eden olgulardır. Bu psikoloji solun politik söylem ve yönelimlerinde de hayli etkili olmuştur.

Bu süreçte ilk katılıma yapmaya çalışan solun niteliği ve kullandığı söylem konusunda da kısaca bir kaç noktaya değinmek gerekir.

Sürece müdahale etmeye çalışan solun ana karakteri özellikle akademik-aydın kesimler olmasıdır. Bu çevrelerin önemli bir kısmı "sosyalist" kimliği ile tanımlanmakla beraber 12 Eylül öncesinin politik mücadele süreçlerinde aktif olarak yer almamış, bir anlamda "anarşi terör" e bulaşmamış kesimlerdir.

Sürece müdahale etmeye çalışan solun ana karakteri özellikle akademik-aydın kesimler olmasıdır. Bu çevrelerin önemli bir kısmı "sosyalist" kimliği ile tanımlanmakta beraber 12 Eylül öncesinin politik mücadele süreçlerinde aktif olarak yer almamış bir anlamda "anarşi-

"Biz her zaman bilimsel dünya görüşünü öğütleyeceğiz ve çeşitli "Hristiyanlar"ın tutarsızlıklarıyla savaşaacağız. Fakat bu hiç bir zaman, yeri olmadığı halde din sorununun birinci plana alınması demek değildir. Yine bu hiçbir zaman, gerçekten devrimci ekonomik ve siyasal mücadele güçlerinin üçüncü sınıf görüşleri ya da anlamsız fikirler nedeniyle birbirlerinden kopmasına, siyasal önemlerini kaybetmesine, ekonomik gelişim karşısında bir yana itilmesine göz yummamız da demek değildir." (Lenin Din üzerine say. 14)

terör" e bulaşmamış kesimlerdir. Bu çevreler sosyalist mücadeleye ideolojik-teorik üretkenlik çerçevesinde dergilerde yazı yazarak katılmış ve eylem ve örgütçülüğe hep eleştirel bir mantıkla yaklaşmış uzak durmuşlardır.

Bu özellikleriyle karakterize olan çevrelerin "yeni" söylemleri, yenilgi psikozunu yaşayan, örgütü güçleri tasfiye olmuş geniş sol kesimin "yeni" arayışlara olan eğilim ve ilgisiyle çakışınca; "yeni" sol söylem bu süreçte etkili olmuştur.

Doğu Bloğunun çözülmesi ve geniş çapta sosyalizmin prestij yitimine uğraması şeklinde yaşanan dünya konjonktürünün de Türkiye'deki bu özgün süreçle çakışması gelişmeye ek bir sorun olarak yansımıştır. Aynı süreçte Türkiye'de devrimci ideolojik-politik söylemin kendisini yeniden üretmek noktasında yaşadığı sıkıntılar sorunu daha da ağırlaştırmıştır.

Yeni sol islamla diyalog arıyor.

"Yeni" sol söylem bu süreçte ifadesini Yeni Gündem Dergisi'nde bulmuştur. Bu süreçte bir çok konuda Yeni Gündem aracılığıyla sol adına çeşitli ideolojik-politik yaklaşımlar sergilemiştir. Bu dönemde Yeni Gündem'in işlediği konulardan birisi de "islami canlanma", laiklik, islami hareket; Yeni gündem'de "yeni" motiflerle, ideolojik ve politik mücadele konusunun dışında soyut bir devlet ve militarizm karşıtlığı bağlamında "yeni" bir bakış açısıyla gündeme getirmiştir.

Yeni Gündem'in bu anlayışı şu ifadelerde anlamını kazanıyordu. "Sol ve islam Türkiye'de her dönemde uzlaşmaz iki ideoloji ve hareket olmuştur. Cumhuriyet tarihi boyunca islamcılığın kontrol altında ve resmi sınırlar içinde tutma işlevi hep devlet tarafından yerine getirilmiş ve solun bu

konudaki tavır devletin "gericiliği ve yobazlığı bastırma" görevini savsaklamadan yapmasını istemenin dışına pek çıkmamıştı.

12 Eylül döneminin ayırt edici yönü ise, askeri rejimin islami kendisinden önceki bütün iktidarlara aşan bir şekilde kullanmaya başlamasıydı."

Yeni Gündem bunları belirttikten sonra da Murat Belge adına şu görüşleri özetliyordu.

"M. Belge'de, en azında kısa vadede ittifak gibi bir konunun gündemde olmadığı görüşündeydi. Bugün "yapılabilir" olan, bu iki kesim arasındaki diyalogsuzluğa son vermektir. (Yeni Gündem Sayı 87)

Solun 80'li yılları ikinci yarısında islamcı gelişme ve laiklik tartışmalarına giriştiği böylece bir söylem ve perspektifle oldu. Bu "yeni" söylemin ölçüde yeni olduğunu ve nasıl bir ideolojik sapmayı-farklı bir tarih yorumunu temsil ettiğini ayrıca tartışacağız. O tartışmalara geçmeden önce bazı konulara açıklık getirilmesi gerekli.

Denilebilir ki, Yeni Gündem yayını tamamlamış, bir anlamda "miyad"ı dolmuş bir dergidir. Etkileri de o dönem sözkonusu olmuş ve sınırlı kalmıştır. Bu nedenle böylesi bir konuda muhatap alınıp üzerinde durulması değiştirir. Çünkü Yeni Gündem bir dergi olarak "yeni" bir söylem, bir yaklaşım olarak ele alınmak durumundadır. Bu "yeni" söylem ve düşünsel yaklaşım Türkiye'de o süreçte "sivil toplumcu" olarak adlandırılmıştır. Bu yaklaşımı örgütü politik bir güç olarak görmek yanlıştır. Bu "yeni" söylemin, yenilgi psikozunu yaşayan sol üzerinde ciddi ideolojik-politik etkileri söz konusu olmuştur. Solun değişmiş çevrelerinde, çeşitli konulara ilişkin çözüm-

leme ve tavirlarda bunun izlerini gözlemlemek mümkündür. Günümüze eden özgün ifadesini Birlikim dergisi ve yayınlarda izlediğimiz bu yaklaşımın kendi çapından öte ideolojik-politik sonuçlara yol açtığı açıktır. Bu nedenle bu "yeni" sol söylemin ve onun ilk ifadesi olan Yeni Gündem Dergisi'ndeki yaklaşımın üzerine önemli önemle durmak, boş değil gerekli bir uğraştır.

Bu noktaya değindikten sonra faktör konumuzda değnebiliriz. Yukarıdaki alıntıda da açıkça görüldüğü gibi "yeni" sol, İslamcı gücleri bir diyalog konusunun ögesi olarak algıyalıp sunmuştur.

Yeni Gündem'in bu yaklaşımını motive eden güncel ve tarihsel politik-ideolojik faktörler vardır. Gerçek güncel politik neden; bu çevrelerin o günkü süreçte 12 Eylül rejiminden hareketle, militarizm, otorite-rizim, kemalist devletçilik karşıtlığı temelinde bir demokratikleşme politikası izlenmesidir. Nitekim o dönem Y. Gündem çevresini 12 Eylül'e karşı tutum alan Demirel'den 12 Eylül'ü tarihe ve genelde cumhuriyet tarihi boyunca "Kemalist Devlet" in "mağduru" olarak gördüğü İslamcı güçlere kadar çok geniş bir yelpazede sol adına ortak paydalar oluşturma çabası içerisinde görüyoruz. Politik görev; soyut bir "devlet" karşıtlığı temelinde soyut bir "demokrasi" "sivil toplum" bloku oluşturmak diye tanımlanında, sosyal-politik güçlerin bu tesbit edilen politik amaca uygun olarak değerlendirilip-konumlandırılmaya çalışılması da bir anlamda oluşan olaydır.

Bu subjektif politik yaklaşımın hangi sonuca ulaştığı malumdur. Bunun en tipik göstergeleri Demirel'in süreç içindeki tavırları İslamcı kesimlerin giderek netleşen politikalarını ortaya çıkarmıştır. "Devlet" karşıtlığı temelinde tasarlanan "demokrasi", "sivil toplum blokunda" düşünülen güçler, hiçte beklenilen işlevlerde mevzilenmemişlerdir. Malum olan bir başka nokta daha söz konusudur. O da "İslamcı harekete" nesnel gerçekliği ve özgün gelişmeyi irdelemeden yanlış bir tarih yorumuyla subjektif olarak atfedilen rolün, İslamcı güçleri daha meşru hale getirdiğidir. Aynı şekilde bu yaklaşım sol adına ideolojik zemini daha netleştireceği yerde bulandırmıştır. Bu temel yanlışlık olumlu ögelelerin gölgede kalmasına yol açmıştır. Bugün Türkiye solu bunun sıkıntılarını yaşamaktadır ve bir süre daha yaşamaya devam edecektir.

Sol laiklik konusunda tutumunu netleştirmelidir.

Ancak gündeme getirilen bu - yaklaşım sadece güncel politik motiflerin sonucu olarak algılanmamalıdır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu yaklaşımın gerisinde farklı bir ideolojik perspektif ve tarih yorumu vardır.

Önemli olan nokta da burasıdır. Türkiye solu bu ideolojik yaklaşım ve tarih yorumuyla çizgilerini şöyle ya da böyle netleştiremediği sürece İslamcılık ve laiklik konusu da dahil bir çok konudaki ideolojik belirsizlik ve keşmekeş süreci bu da doğal olarak politik mücadele platformlarına yansıtacaktır. Nitekim sözkonusu süreçte bulunup tipik örnekleri sergilenmiştir. İslamcı kesimin gündeme getirdiği eylemler, talepler konusunda sol ve ilerici, demokrat kesim birbirlerine taban tabana zıt, çok çeşitli ve karmaşık tutumları sergilemiştir. İslamcı kesimin gündeme getirdiği türban eylemlerindeki solun bu çok çeşitliliğini sergilediği en canlı örneklerden birini oluşturmaktadır. "Yeni" sol söylem bu eylemlere aktif destek vermiş, tutumunu eylemcileri ziyarete, bu konuda açılan kampanya-yalarak katılmaya varan bir düzeyde ortaya koymuş-tur. Solun bir kesimi "mevcut laiklik" adına bu gelişmeye şiddetle karşı çıkmıştır. Bazı sol kesimler olayı görmezlikten gelmeyi, sessiz karşı çıkış tavırını benimsemişlerdir. Ciliz da olsa konuya, bir "talep" "demokrasi" bağlamında bakılmaması gerektiğini seslendiren çevreler de olmuştur.

Sol, gündemin laiklik, laiklik-karşıtlığı gibi sorunlarla, politik mücadele görevlerinin saptırılması çabalarına müsaade etmeden şeriatçı hareketler, alevili-laiklik gibi konularda açık ve net bir tutum almmalıdır.

İlgilinc gelişmelerden birisi de "yeni" sol söyleme en karşı tavır aldığını söyleyen ve laiklik-İslamci hareket-kemalizm konusunda Yeni Gündem çevresinde taban tabana zıt görüşleri dillendiren Doğu Perinçek ve çevresinin türban eylemlerine M. Belge'yle birlikte destek olması, İslamcı çevrelerle düzenlenen panel ve konferanslarda birlikte yer alması olmalıdır. Politik süreçlerde ortaya çıkan bu olgular solun geçmişte çok fazla üzerinde durmadığı İslam-alevili-laiklik vb. konularda epeyce karmaşık ve farklı yaklaşımlara hatta bir kısmı için tavırsızlığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu durumu bir çok seslilik , demokrasi örneği olarak gösterip hoşgörmek mümkün değildir. Bu durum çok sesliliğin değil ideolojik-politik karmaşıklığın ve belirsizliğin ürünüdür ve sol bu durumdan zarar görmektedir.

Şeriatçı hareketlerin her geçen gün organize bir güç haline geldiği ve İslamın yeni politik-ideolojik işlevlerle toplumsal-siyasal yaşama nüfuz ettiği düşünüldürse solun bu konuda nedenli önemli bir görevle

karşı karşıya kaldığı görüldür. Özellikle Körfez Savaşı'nın yarattığı sonuçların Türkiye düzlemine yansımaları konuya daha da bir önem kazandırmaktadır. Nitekim bugünün bunun ipuçları Türkiye'nin politik yaşamında gözlemlenebilmektedir. Bu nedenle sol, gündemin kaydırılması laiklik-laiklik karşıtlığı gibi sorunlarla, politik mücadele görevlerinin saptırılması çabalarına müsaade etmeden şeriatçı hareketler, alevili-laiklik gibi konularda açık ve net bir tutum almmalıdır. 80'li yılların ikinci yarısında başlayan ve sol adına yaşanan sürecin belirgin izlerini taşıyan politikaların yarattığı keşmekeşi aşmanın başkaca yolu da yoktur.

Burada geçerken bir noktaya daha değinelim. Sözkonusu süreci sol adına karakterize eden çevrelerden birisi Yeni Gündem'dir. Aynı süreçte Yeni Gündem'den farklı olarak yer alan bir başka sol çevrenin de yaklaşımları önemlidir. Bu çevre D. Perinçek ve arkadaşlarının Saçak Dergisi'ni Demokratik Sosyalist Parti'dir. "Yeni" söylemden farklı olarak ortadoks radikal bir sol söylemle süreçte yer alan bu çevrenin de politik-ideolojik planda olumsuz bir rolü olmuştur. Bu çevre İslamci ideolojik mücadelenin konusuna haline getirmekle birlikte politik planda yukarıda da belirttiğimiz gibi İslamcı güçlere destek veren bir tutum sergilemiş ve bu konuda Yeni Gündem'den farklı bir tutum içinde olmamıştır. İdeolojik zeminde ise "kemalist laiklik" yücelten, ona farklı misyonlar yükleyen bir yaklaşım sergilemiştir. İslamci anlatımının nedenlerini nesnel süreçteki işlevini sorgulamak ve politik mücadele perspektifleriyle ele almak yaklaşımından hayli uzak kalmıştır. İleride bu çevrenin konuya ilişkin ideolojik politik yaklaşımı da sorgulanacaktır. Burada kısaca değinmekle yetiniriz.

Sol, İslamci harekete öncelikli rejim adına atfedilmek istenen işlevler perspektifinden bakmalıdır.

İslamci hareketler 12 Eylül rejimini düzenlemeleri ve politikalarıyla sosyal-siyasal yaşamdan güç kazandı. Türk-İslam sentezinin 12 Eylül'üyle resmen ideolojisi haline getirilmesi, din derslerinin zorunlu kılması, devletin ideolojik-kültürel düzenleme ve yapılmasında dine farklı işlevler kazandırılması herkesin bilip belirttiği uygulamalardır. 12 Eylül sosyal-politik dinamikleri olmayan bir İslam'ı bu politikalarla suni olarak geliştirip güçlendirdi. 12 Eylül'den önce de İslamın kendi özel bir varlığı sözkonusuydu ve güçlü sosyal-politik bir dinamiği zaten vardı. 12 Eylül politikalarıyla değişen İslamın iç ve dış politik konjunktürdeki gelişmelere bağlı olarak farklı ve yeni işlevlerle rejim adına devreye sokulmasıydı. Egemen sınıfların iç ve dış konjunktüre ilişkin bu yönelimleri ABD'nin bölgesel politikalarındaki is-

lama ilişkin bazı yeni eğilimleriyle de örtüştü.

İslamcı hareketin 12 Eylül sonrasında Türkiye'nin politik yaşamına alışla gelenden farklı görüntü ve motiflerle sokulması önümüzdeki süreç açısından yeni ve önemli bir gelişmedir.

Türkiye'de devletin geleceği açısından iç ve dış politik konjunktüre göre kullanmaya çalıştığı politik-ideolojik dinamikler vardır. Egemen sınıfların düzenini sürdürmek açısından devlet değişen bu konjunktüre bağlı olarak milliyetçilik, İslamcılık, demokratikleşme gibi olgulara hep "işlevsel" açıdan yaklaşmıştır. Bu anlamda çeşitli ideolojik-politik hareketlerin kendi özel varoluş nedenleri ve amaçlarıyla devletin onlara atfettiği "misyon" arasındaki "uyum" ve "çatışma" politik alanın gerçek sorun ve mücadelelerinin algılanmasında bir bulanıklığa ve bilinç kaymasına neden olmuştur. Sınıf mücadelesinin çıplak ve cephe cepheye yalın biçimlenmesi sözkonusu olmamış. Özellikle ideolojik-kültürel-politik zeminlerde ifadesini bulan hareketlere atfedilen misyon ve yönlendirmeleri devlet politik alanında egemen sınıflar adına bir hakem rolünü yürütebilmiştir.

Elbetteki bu "misyon" hareketlerinin de sınıfsal planda özel bir varoluş zemini, yansıdığı sosyal-politik dinamikler vardır. Ancak bu hareketlerin çoğu kez kendi özel varoluş amacından öte politik planda devlet ya da egemen sınıflar adına gördüğü işlev ön plana çıkıp önem kazanmıştır. Bunun en çarpıcı örneği 1970'li yıllarda Türkiye'de yaşanan mücadele de gözlemlenebilir.

Faşist MHP'nin sosyal-ekonomik varoluş koşulları elbetteki sözkonusudur. Ve MHP için somut varoluş zemini ve onun politik motifleriyle şekillenen özel bir amaç ta vardır. Elbette ki her siyasal hareket gibi faşist MHP'nin özel amacı da "iktidar" olmuştur. Ancak MHP bu özel durumda farklı, bir anlamda onunla uyumlu bir anlamda da çatışmalı olarak aynı zamanda bir "misyon" hareketidir. MHP'nin bu "misyon" hareketi özelliği egemen sınıflar ve devlet adına toplumsal muhalefetin, solun faşist terörle sindirilmesi bağlamında şekillenmiştir. MHP kendi özel amacı "iktidar" mücadelesini devlet adına böyle bir işlevi yerine getiren bir zemine yürütmüş, bu işlevi yerine getirdiği oranda da "uyumlu" olmuştur. Bu misyonun yerine getirilme işlevinin yeterli olduğu ondan ötesinin egemen sınıflar açısından "risk" taşıdığı noktada bu misyon da uyum da

sona ermiş; 12 Eylül'de devreye başka güçler (hakem) sıfatıyla girmişdir.

İslamcı hareketin 12 Eylül sonrasında Türkiye'nin politik yaşamına alışlagelenden farklı görüntü ve motiflerle sokulması önümüzdeki süreç açısından yeni ve önemli bir gelişmedir.

Elbetteki İslamcı hareketin sosyal-ekonomik zeminde kendi özel dinamikleri vardır. Ve oldukça da köklüdür. Bu özel varoluş geçmişte de bir biçiminde kendisini politik-ideolojik zeminde ifade etmiştir. Yeni olan İslamın kendisi ya da yansıdığı dinamikler değildir. Yeni olan İslamın kendi özel varoluş amaçlarından öte devlet tarafından yeni işlevlerle devreye sokulmasıdır.

Yeni olan devletin öngördüğü bu işlev çerçevesinde İslamci gelişmenin uyarılması ona kan verimlidir. Bu nedenle İslamci anlatım ve İslamci hareketle öncelikli bir "misyon" hareketi olarak algılanmalıdır. İslamın kendi özel güçlü varoluş dinamikleri onun ideolojik-politik hedefleri başlıbaşına bir olgu haline getirilerek rejim adına atfedilen işlevler gözardı edilmemelidir.

İslamci hareketlere yüklenen - "misyon" la 70'li yıllardaki faşist hareketin misyonu yüzeysel kıyaslamalarla ayınlamamalıdır. Basit analizlerden kaçınılmalıdır. İslamcı hareketin faşist hareketten çok daha köklü sosyo-ekonomik dayanakları olduğu, ideolojik-kültürel planda çok daha etkin gücü bulunduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda da İslamci hareketin kendi özel varoluş amaçlarıyla düzenini ona atfettireceği "misyon" çok daha çaplı ve karmaşık bir olgudur.

Bu derece çaplı ve karmaşık bir olgu salt bir ideolojik-politik hareket kimliği ile, soyut demokrasi yaklaşımlarının ögesi olarak ele alınamaz. Konuya bu şekilde yaklaşım ABD ve Türkiye egemen sınıflarının yeni yönelimlerini ve bu yönelimler bağlamında İslamın yeni işlevlerini gözardı etmektedir.

İslamci hareketin "misyonu" nedir ya da nelerdir? ABD İslamı hangi yönelimle yaklaşıyor? 12 Eylül'üculer İslama hangi misyonları biçtiler? Herhalde öncelikle bu soruların yanıtıyla konuya girmek gerekir. Yoksa İslamın kendi özel durumuyula ya da sıkça yapılmaya çalışıldığı gibi laiklik çözümlerleriyle değil. Bunlar öncelikle soruların yanıtı bağlamında değerlendirilip anlamlandırılacak konulardır. 80'li yıllarda sol adına İslam-laiklik tartışmalarına giren çevrelerin gözden kaçıracağı temel olgu işte bu baktık acısı olmuştur. Bu nedenle biz konuya bu perspektifle ele alıp değerlendirmeye çalışacağız.

Gelecek sayıda: Laikliğin tarihçesi ve Türkiye'de laiklik

ORTADOĞU'DAKİ SİYASAL GELİŞMELER VE SAVAŞ ÜZERİNE

Amerikan emperyalizmi ve yandaşlarının Ortadoğu'da sıcak çatışmayı başlatmalarının ardında genelde dünyaya ilgili özelde Ortadoğu ve savaşla ilgili bir çok sorun aile sohbetlerinden siyasal tartışmalara varıncaya değin ana gündem maddesi haline geldi.

Birbirine ABD-SSCB yakınlaşmasına atfedilen **"dünya barışı"** fethilkeye mi giriyordu? Irak'ın Kuveyt'i işgali tarihte haksız ve sunu olarak çizilen sınırlara Irak'ın haklı bir müdahalesi midir? Bütün bunlar bir yana bu savaş Saddam ve Bush adlı iki kovboyun düellosu muydu?

Bütün bu ve benzeri sorulara verilen karşılıklar her kesimin olaya bakış açısına göre değişkenlik gösteriyor.

Toplumların kaderini belirleyen ve önemli etkilerde bulunan bir çok olay bütünlüklü bir irdeleme ve değerlendirilmeye tabii kılınmadığında olaylara hakettikleri değeri vermek mümkün olmaz. Bu nedenle olayları iç ve dış bağlantıları, bunların arasındaki ilişki ve çelişkileri tüm boyutlarıyla gözden geçirmek bir zorunluluk olmaktadır.

SSCB'nin hızlı bir çözüme sürecine girmesi sonrasında ABD'yle girilen yakınlaşmayla dünya kamuoyuna uçuşan barış balonu Ortadoğu'da sıcak çatışmanın gündeme gelmesiyle sönmüştür. Dünyaya barış-yumuşama diye sunulan nemelem bir şey olduğu açığa çıktı.

Bilindiği gibi 2. paylaşım savaşının sona ermesi ve bunu izleyen yıllar dünyada soğuk savaş olarak tanımlanan yıllar oldu. Bu savaşın taraflarından birinin başını emperyalist-kapitalist sistem adına ABD çekirken **"sosyalizm"** adına da SSCB çekmekteydi. Her iki güç odağı temsil ettikleri güçler adına kıyasıya bir hegemonya mücadelesine giriştiler. Bu hegemonya mücadelesi -diplomasiden fiili zor kullanıma kadar uzanan çeşitli yöntemleri içeriyordu. Dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan bir çok devlet ya da SSCB'nin hegemonyası içerisinde görülüyordu. Yine bir çok bölge ve ülke de kıyasıya bir hegemonya mücadelesine sahne oluyordu. Oluşturulan hegemonya ülkelerin ekonomik ve siyasal istikrarına bağlı olarak boyutlanıyordu.

Ortadoğu uzun yıllardır ekonomik, sosyal ve siyasal olarak dünyadaki en istikrarlı ülkeleri barındırma özelliğini sürdürmektedir. Bu istikrarsızlığın günümüze ait yönlerinin bulunduğu gibi tarihte uzanan kökleri de bulunmaktadır.

Ortadoğu uzun yıllardır ekonomik, sosyal ve siyasal olarak dünyadaki en istikrarlı ülkeleri barındırma özelliğini sürdürmektedir. Bu istikrarsızlığın günümüze ait yönlerinin bulunduğu gibi tarihte uzanan kökleri de bulunmaktadır.

Tarih boyunca Ortadoğu Hacı Orduları'nın Osmanlılar'a kadar çeşitli güçlerin yağma ve istilasına tanıklık etmiştir. Petrol'ün sanayi ve teknolojide kullanımına girmesiyle birlikte bölgede egemenlik kuran güç-

ler el değiştirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanma sürecine gimesi ve 1. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda Ortadoğu'daki sınırlar yeniden şekillendirilmiştir. Bölgede bulunan sınırlar içerisinde yaşayan topluluklar (İran, Türkiye ve Kuzev Afrika'da bulunan Mısır ve Cezayir farklı özellikler gösteriyor.) henüz ulusal bir kimlik kazanmadan devlet konumuna getirilmişlerdir.

Bölgede bulunan Kürtler ve Filistinliler ulusal öge ve dinamikleri en güçlü biçimde barındırmalarına rağmen devlet konumunda ulaşılamamışlardır. Diğer unsurlar bir yana sadece bu unsurlardan dolayı bile bölge dünya kamuoyunun ilgi odağında olmayı sürdürecektir.

Bölge haritasına bakıldığında bu sınırların bölge halklarının iradesi -çığnerek masa başındaki pazarlıklar sonucu celvelle çizildiği hemen anlaşılmalıdır. Sınır çizgilerinde girinti-çukurtun olmaması tesadüf değildir.

Suudi Arabistan'dan Ürdün'e Suriye, Irak ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne varıncaya değin bölgedeki hemen bütün devletlerin başına çeşitli güçlerin çıkarlarına göre şeyh, emir ve aşiret reisleri getirilmiştir.

Bölge halklarının ulusal kimlik edinmeleri, demokratikleşme süreçleri engellenmiş, ulusal dinamikleri emperyalistler tarafından dinamitlenmiştir.

Bölgede bulunan Suriye ve Irak, ulusal ögelerin gelişmişliği bakımından diğer devletlerden farklılıklar göstermektedirler.

Yine bölgede bulunan Kürtler ve Filistinliler ulusal öge ve dinamikleri en güçlü biçimde barındırmalarına rağmen devlet konumunda sahip olamamışlardır. Bütün dünyada ulus olarak devlet düzeyinde örgütlenmemiş bu iki ulustan başka ulus hemen hemen kalmamıştır. Diğer unsurlar bir yana sadece bu unsurlardan dolayı olsa bile bölge dünya kamuoyunun ilgi odağında olmayı sürdürecektir.

Bölgenin kısaca genel bir panoramasını çizdikten sonra yukarıda ortaya atılan sorulara yanıtlar aramaya çalışalım.

"DÜNYA BARIŞI" TEHLİKEYE Mİ GİRİYOR?

Irak'ın Kuveyt'i işgali ve ilhakı ABD ve Avrupalı emperyalist güçler başta olmak üzere SSCB ve diğer güçler tarafından oluşturulduğu iddia edilen "dünya barışı"na bir tehdit olarak nitelendirildi.

Oysa barış-yumuşama diye sunulan SSCB'nin gerek iç yapısal sorunları gerekse kendi cenahındaki devletlerle patlak veren sorunlar nedeniyle emperyalist-kapitalist sistem karşısında teslim bayrağı çekmesinden başka bir şey değildi. SSCB'nin hegemonya mücadelesini bırakması ve kendi hegemonyasın-

daki bölgelerden fiili ve siyasal olarak çekilmesinin yarattığı boşluk, başını ABD'nin çektiği emperyalist-kapitalist sistem tarafından doldurulmaya, ortaya çıkan duruma uygun olarak dünyaya yeniden düzen verilmeye çalışılmaktadır.

ABD Amerika kıtasında başını ağrıtan sorunları kendi çıkarları -doğrudan doğruya büyük oranda bertaraf ettikten sonra yüzünü Ortadoğu'ya dönmüştür. (Nikaragua seçimleri, Panama'nın işgali hatırlansın)

Ortadoğu'da ABD'ne sorun çıkaracak kendi denetim dışında ve çıkarlarına ters düşecek biçimde hareket edebilecek güç odaklarının ortadan kaldırılması ya da denetim altına alınması amaçlayan çeşitli gelişmeler Irak'ın Kuveyt'i işgali öncesinde değişik boyutlarda kendisini göstermiştir. Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi sadece bu gelişmeleri hızlandırarak bir elmen olarak değerlendirilebilir.

ABD, fiili müdahale yapmaya uygun ortam sağlamış olması nedeniyle Irak'ın Kuveyt'i işgaline açıkça ifade edilmesine bile memnuniyetle karşılamaştır. ABD işgal olayının dünyanın hayali önemdeki ithiyacı olan petrol üzerinde Irak'ın egemenlik kurma ve dünyaya hakim olmaya başlayan barış ve yumuşamayı tehdit eden bir girişimi gibi savunup **"dünya barışı"**nı koruma adına müfettişleriyle birlikte Irak'a savaş açmıştır.

Bağdat'ta "temiz savaş"ın neden olduğu görüntü.

Bunasil barıştirki, ABD Panamaya askeri çıkarma yaparak devlet başkanını tutuklayıp yerine istediği kişiyi koyduğunda, halkın kendi yönetimini oluşturduğu Nikaragua'da rejim devrilmesi için kontrol alan ABD tarafından eğitimden geçirilip silahlandırılarak yönetime karşı saldırılar düzenlendiğinde, Filistin toprakları İsrail tarafında en açık baskı yöntemleriyle işgal edilip Filistinliler sürgüne gönderildiğinde bozulmuyor?

Eğer barış en özlü anlatımla insanların yaşam hakkına saygı, insan yaşama ve değerlerini korumak için bu uğurda mücadele ise "dünya barışı" diye yutturulmaya çalışılanın barış olmadığı açığa çıkar.

Barış denen şey gıda tükellerini ellerinde bulunduran güçlerin birlerce insanı açlığa mahkum edip ölümlerine (Herhalde açlık nedeniyle ölüme yüzüze olan insanlar için buğday, pirinç, fasulye vb. petrolden yüzbin kat daha fazla hayatı öneme sahiptir.) sebep olmalarıyla, haklarını aramak isteyen insanların üzerlerine yağdırılan bomba ve kur-

şunlarla işkencelerde dayanılmaz acılar verilerek her geçen saniye ihlal edilmektedir.

"Dünya barışı" ya da son dönemde sıkça sözü edilen **"Amerikan barışı"** diye sunulan şeyin emperyalistlerin her türlü zorbalığı uygulamaya hakkını kendilerinde görmelerinden başka bir şey değildir. **"Dünya barışı"** ancak ve ancak kendi dışındaki güçlerin zora başvurduğunda ya da zorbalıklara karşı baskıldır ortaya çıktığında bozulmuş sayılıyor.

Körfez savaşı öncesi ve sonrasında ortaya çıkardığı bir başka gerçek ise şudur:

SSCB üstlendiği misyon nedeniyle emperyalizmin yayılmaya ve saldırıya girişimi karşısında (gerçek anlamda olması bile) caydırıcı bir fonsyon görebiliyordu. Ancak bu misyonu (emperyalizme karşı rekabet) terklemesiyle, emperyalist yayılmacılık ve saldırıyı karşısında caydırıcı bir işlevi olmayacaktır. (B.M.'deki Irak'a saldırıma konusunda verilen onun anımsansın.)

Özünde emperyalizmle hegemonya mücadelesinin bir dışavurumu olan caydırıcılık görüntüsü mazun halklarda yanılabilir neden oluyor ve bu halkların kaderlerini SSCB'ne teslim etmelerini de sağlayabiliyordu. Yaşanan süreç emperyalist yayılmacılık ve saldırıya girişim daldurulması ve ortadan kaldırılması için asıl gücü emekçi halkların vereceği ulusal ve sosyal kurtuluş

çoğu emperyalizm tarafından suni olarak çizilen sınırlardır. Sadece Kuveyt-Irak değil Suriye, Katar, BAE, Bahreyn, Ürdün, Umman vd. suni çizilen sınırlara sahip devletlerdir. Yani Araplar'ın uluslaşma süreçlerine yapılan müdahale sonucunda suni olarak farklı devletlere bölünmeleri sağlanmıştır.

Ulus sorunu özünde burjuva demokratik muhteva taşıyan bir sorundur. Emperyalizm çağında sorunun çözümünün proleteryanın omuzlarına yüklenmiş olması bu gerçekliği değiştirmez. Bu bağlamda ulusal bağlantılı herhangi bir sorun ele alındığında konuyla ilişkili hareketin hangi sınıfsal önderlikten oluştuğuyla değil amaçlanan hedeflerle ilgilenecek gerekir. Bunun yanı sıra, Arapların ulusal süreçlerini tamamlama, birlik vb. sorunlarının ortada ortada duran bir gerçektir. Ancak bu sorunların çözümü bölge halklarının iradesine dayalı olduğu süreç mesru ve anlamlı hale gelebilir. Araplar'ın herhangi bir bölümünün üzerinde zor kullanılarak ve onların iradeleri dikkate alınmayarak yapılacak girişimler kabul edilmez.

Saddam ve Irak Baas rejiminin iddia ettiği gibi Kuveyt'i işgali Arapların uluslaşma sürecine emperyalizm tarafından yapılan müdahaleyle, çekilen sınırlara bozulan Arap birliğinin gerçekleşmesi için (ki öyle olmadığı açıktır.) yapılan bir müdahale olsa bile bu gerçeğe hiç bir haklik taşıyıyor. Çünkü Kuveyt'te yaşayan Arap halkının böyle bir ölem ve talebini dışavuracak hiç bir gelişme yaşanmamıştır. Yapılan işgale bir başka Arap topluluğunun iradesi zor kullanılarak çığnennmiştir.

Yapılan girişim Saddam ve Baas rejiminin karakterinden kaynaklanmaktadır. Bu rejim özünü Arap milliyetçiliğini kullanarak Araplar'ın liderliğini ele geçirme diğer halklar üzerinde egemenlik kurmak oluşturmaktadır. Saddam ve Baas rejiminin Kuveyt'i işgaliyle gündeme getirilen özelliği yeni değildir. Benzeri girişimler defalarca tekrarlanmıştır. İktidarda bulunan Baas rejimine karşı geliştirilen en sıradan muhalefet hareketleri girişim katliamlarla bastırılmıştır. Baas Partisi sadece kendi dışındaki muhalif güçlere karşı değil kendi içerisinde de ayrı tutumu izlemiştir. (1)

Eğer barış en özlü anlatımla insanların yaşam hakkına saygı, insan yaşama ve değerlerini korumak için bu uğurda mücadele ise "dünya barışı" diye yutturulmaya çalışılanın barış olmadığı açığa çıkar.

mücadeleleri olduğunu bir kez daha tüm çıplaklığıyla ortaya çıkarmıştır. Yani artık süreç emperyalizme karşı mücadelenin gerçek sahipleri tarafından layıkıyla sürdürüleceği sürecir.

Kuweyit'in işgali suni olarak çizilen sınırlara haklı bir müdahale midir?

Irak'ın Kuveyt'i işgali hemen hemen bütün sol çevreler tarafından emperyalizme Ortadoğu'ya fiili güç yığılması ve müdahalesine davetive çıkarmak olarak değerlendirildi. Elbetteki bu değerlendirilmeye katılmamak elde değil. Ancak bu noktada karşımıza şöyle bir soru çıkıyor: Eğer Irak'ın Kuveyt'i işgali sırasında konjonktür böyle bir müdahaleyi olanaklı kılmamış olsaydı, yani işgal olayında uygun bir zamanlama yapılmış olsaydı, Kuveyt'i işgali haklılık taşıyacaktı mı?

Yazının başında da ifade ettiğimiz gibi Ortadoğu'daki sınırların bir-

**KIZILDERE'NİN YOLU
DEVİRİMİN YOLUDUR!**